

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 15.

Måndagen den 3 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Lag-Utskottets utlåtanden N:is 7, 8 och 9;
Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5 (i
samlingen N:o 8); samt
Stats-Utskottets utlåtande N:o 12.

§ 2.

Fortsattes den i Kammarens senaste sammanträde började öfver-
läggningen rörande § 17 i det förslag till förordning angående för-
brytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, hvaröfver Lag-
Utskottet yttrat sig i *punkten 2* af sitt utlåtande N:o 4.

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)*

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Herr Hedin, som yttrade: På de i föregående plenum af en
talare på bohuslänsbänken anförda skäl mot den nu föredragna §,
hvars bestämmelser jag finner i hög grad drakoniska, anhåller jag om
bifall till det af Herr Jöns Rundbäck framställda ändringsförslag.

Herr Wieselgren: Jag har i fråga om detta lagförslag samma
åsigter, som jag haft vid det föregående, och har därför ansett mig
skyldig helt objektivt bedöma det. För de hittills föredragna para-
graferna har jag röstat *ja*, emedan jag ansett dem vara antagliga;
men jag skall icke tveka att rösta nej för den, jag anser vara oan-
taglig. Till denna — den 18 — hafva vi emellertid ännu icke kom-
mit, och i afseende å den nu ifrågavarande 17 paragraf vill jag, i
stället för att anklaga, tvärtom försvara det Kongl. förslaget. Jag
ber därför få anmärka, att Herr Jöns Rundbäcks yrkande grundar sig
på ett missförstånd af den föredragna § och ett förbiseende af den

*Om förbrytelse
af prest och
läga domstol
i sådana m. m.
(Forts.)*

belysning deraf, som innehålles i Högsta Domstolens anmärkning vid granskningen af 21 § af kyrkolagskomiténs förslag. I detta förslag fans verkligen stadgadt ett undantag af samma beskaffenhet, som det Herr Rundbäck föreslagit. Der stod nemligen: "dock att bostad eller till tjensten hörande boställe må honom under tiden förunnas". Detta ansåg dock majoriteten af Högsta Domstolens ledamöter böra utgå, såsom dels alldeles öfverfödigt och dels föranledande till den föreställningen, att presten skulle under den tid han vore från embetet skild, äfven om den vore aldrig så kort, lemna från sig sitt boställe. Justitierådet Svedelius yttrade om samma sak följande: "enär boställe enligt lag ej må annorlunda än efter åtnjuten fardag afträdas, bör här intagna stadgandet om rätt till bostad under suspensionstiden, såsom öfverfödigt och vilseledande, ur förslaget utgå."

På grund af samma skäl måste jag för min del yrka bifall till nu förevarande paragraf.

Herr Hammarskjöld: Till hvad den siste talaren yttrat vill jag endast tillägga, att de ord, i 17 § af förslaget, mot hvilka anmärkningar blifvit rigtade, återfinnas i 2 kap. 16 § 2 mom. af allmänna strafflagen, der det heter, att "mistning af embete på viss tid medför, under den tid, förlust af de rättigheter eller förmåner, som med embetet följa", utan att några sådana undantag, som här blifvit yrkade, ansetts erforderliga. Jag yrkar därför bifall till förslaget.

Herr Jöns Rundbäck: Ja, det eger väl sin rigtighet, att Högsta Domstolen, på sätt den ärade talaren på göteborgsbänken nyss uppläst för Kammaren, utlätit sig i fråga om nu föredragna §. Men just detta synes mig vara ett skäl för berättigandet af den anmärkning, jag framställt, att Högsta Domstolen yttrat att stadgandet lätteligen kan förstås så som jag fattat det, och att kyrkolagskomitén, för tydlighets vinnande i detta hänseende, insatt ungefär samma ord, som jag föreslagit skulle tilläggas.

Beträffande Herr Hammarskjölds anmärkning, att strafflagens uttryckssätt är alldeles likartadt med ordalagen i denna §, så vill jag fästa uppmärksamheten på, att förhållandena gestalta sig annorlunda i fråga om tjenstemän, som hafva boställe, och sådana, som icke hafva det; annorlunda med dem, som hafva boställsväning och dem som hafva jordbruk.

Det är väl sant, att bredvid lagen en förklaring kan åstadkommas, eller att man bör kunna underförstå hvad i detta afseende är det rätta, men för dem, som äro mindre hemmastadde i de juridiska finterna och efter orden tyda lagen i enlighet med hvad som står deri skrifvet, torde ett förtydligande icke vara ovälkommet.

Jag kan icke förstå annat, än att förlust af löneförmåner äfven skall innebära förlust af boställsförmån, ty på många ställen utgör bostället ju prestens största inkomst. För öfrigt är att märka, att ordet fardag äfven har två olika betydelse, och jag hemställer till herrarne, om icke detta till och med kan föranleda dertill, att en prest, som begått en sådan förseelse, att urbota bestraffning derå

följer, skulle under en aldrig så lång fängelsetid vara berättigad att innehafva sitt boställe, ehuru detta är hans hufvudsakliga inkomst. Brottslingen kan sitta på fästning och vara dömd för brott, som angår land och rike, eller vara anklagad för de svåraste brott strafflagen känner, men det oakadt njuta frukten af sitt boställe under icke blott tjänsteåret utan ock fardagsåret.

Om förbrytelse af prest och laga domstol i sådana mål.
(Forts.)

Jag kan icke se annat, än att om icke presten afstår från förmånen att åtnjuta fardagsår, upphäfves derigenom den allmänna föreskriften, att mistning af embetet på viss tid medför förlust af de rättigheter och förmåner, som med embetet följa; och tillämpas åter denna föreskrift, går ju lagen om fardagsår om intet. För min del kan jag icke hysa samma goda tanke om denna lag som om lagen om fardagsår med afseende å dess tydlighet, men äfven om lagen om fardag skulle tillämpas, skulle man kunna tänka sig den tolkning af lagen, att prest skulle afstå från de förmåner, han i embetet åtnjuter, under den tid han är suspenderad, förutom boställe, hvilket han icke skulle lemna förr än fardagsår är ute.

För min del anser jag det vara ganska nödvändigt, att bestämmelser i detta hänseende inflyta i lagen, och såväl för den stora allmänheten som för konsistorierna sjelfva, kunde de af mig föreslagna ords inflyttande i lagen lemna en ganska god ledning vid tillämpningen; och då jag sålunda anser, att antagandet af mitt förslag åtminstone icke kan lända till någon skada, yrkar jag fortfarande bifall till samma förslag.

Herr Berg: Professor Hammarskjöld har redan antydtt, att ifrågasvarande stadgande, som afser det fall, då presten för embetsfel dömes till mistning af embete, är i fullkomlig öfverensstämmelse med hvad allmänna strafflagen för andra embetsmän i likartadt fall stadgar.

Då det nu icke lär kunna bestridas, att äfven andra embetsmän än prester hafva boställen och fria bostäder, skulle det lätteligen gifva anledning till en missledande uppfattning, på sätt också Högsta Domstolen anmärkt, om uti den kyrkliga författningen, i fråga om prester, speciellt undantag gjordes rörande bostäder och boställen. Ty om en lag stadgar absolut mistning af löneförmåner, och en annan mistning deraf »med undantag af boställe», får man lätt den föreställningen, att båda lagarne hafva olika betydelse. Då det väl nu icke är meningen, att prest, som ådömes mistning af embetet på viss tid, skall underkastas andra eller olika påföljder än dem som drabba andra embetsmän, hvilka efter strafflagen ådömas nämnda påföljd, synes det mig nödigt, att uttrycken uti dessa båda lagar också stämma öfverens.

På de nu anförda grunderna kan jag icke tillstyrka, att ordalagen i den föredragna paragrafen förändras, utan yrkar bifall till förslaget.

Herr Rundgren: En ändring i denna eller andra paragrafer innebär naturligtvis, att hela lagen kommer att förfalla. Den som önskar detta, måste alltså helt naturligt yrka en ändring; och att

Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)

döma af de beklagliga förhållanden, som natten till förliden söndag här yppade sig, synes det verkligen från visst håll vara meningen. Man framkallade nemligen då oupphörliga voteringar, i förhoppning att slutligen lyckas åtminstone vid *någon* paragraf. Nu, då Kammarrens ledamöter äro talrikare församlade, torde sådant försök icke komma att lyckas. Det ådagalades nemligen förliden lördag — något, som jag anser mig böra nämna för dem, som då icke voro närvarande — att införandet utaf de närmare bestämmelser, hvilka i denna lag förefinnas, är af högsta behof påkalladt, just på det att det må blifva klart och otvetydigt, hvilka mål tillhöra domkapitlens domsrett. Då man i afseende å den förevarande paragrafen torde kunna säga, att några särskilda intressen icke förefinnas, hvilka kunna lägga sig *emot* dess bestämmelser, så föreställer jag mig, att de, som hafva yrkat en ändring i denna paragraf, icke böra göra svårigheter vid att afstå från sina yrkanden, enär ju, såsom jag nyss nämnde, genom en förändring här hela lagen faller.

Hvad är det nu egentligen, som väcker betänkligheter vid det föredragna momentet? Det är frågan om dispositionen af boställena vid de tillfällen, då ordinarie prestman varder suspenderad. Men nu finnes detta vidrördt redan i Kongl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet, hvaraf man finner att Högsta Domstolen vidtagit en förändring i hvad kyrkolagskomitén föreslagit rörande boställena.

Då nu vid diskussionen i lördags från visst håll lades en synnerlig vikt på allt, hvad Högsta Domstolen uttalat i strid mot kyrkolagskomitén, så borde det väl också på samma håll ega någon betydelse, när Högsta Domstolen vidtagit en ändring, som ansetts vara behöflig. När Högsta Domstolen föreslagit och Kongl. Maj:t bifallit borttagandet af bestämmelsen, att suspenderad prestman skall åtnjuta bostad å bostället, och detta skett ur den synpunkten, att lagen icke bör innehålla detaljbestämmelser, som möjligen kunna föranleda missförstånd, huru vilja då de, som icke låta sig härmed nöja, hafva paragrafen skrifven?

Klart är, att mistning af embetet på viss tid måste innebära ej blott obehörighet att utöfva embetet, utan äfven förlust af de rättigheter och förmåner, hvilka med embetet äro förenade. Man säger att detta skulle möta praktiska svårigheter. Men manne man kan begära att en lag, som likt den föreliggande afser att vara en förordning angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, skall ingå i alla detaljer med hänsyn till möjligen uppkommande svårigheter vid tillämpningen! För öfrigt torde inga svårigheter i detta fall förefinnas. Är det fråga om prest med ordinarie lägenhet, som således är försedd med boställe, så måste han, i händelse han sjelf sköter detsamma och ej har det utarrenderadt, afstå från förmånen att uppbära inkomsterna af bostället under den tid, han är försatt ur tjänstgöring, men deraf följer ingalunda att han skall drivas från bostället. Det torde nemligen icke finnas något domkapitel i Sveriges rike, som ej skulle finna den enkla utväg, att under den tid, presten är suspenderad, betrakta honom som arrendator af bostället. Det vore ju grymt att drifva honom derifrån, och derföre låte

man honom säkerligen arrendera bostället. Då blef det alltså arrendesumman, han gick i mistning af, men sin bostad finge han oqvald behålla.

Slutligen vill jag bedja herrarne taga i öfvervägande, huruvida det verkligen kan vara skäl att vid denna fullt rättvisa paragraf begagna tillfället att söka omintetgöra hela lagen genom att begära ändring deri.

För min del anhåller jag om bifall till paragrafen, sådan den lyder i förslaget.

Herr E. G. Boström: Den föregående talaren började med att beklaga den mängd voteringar, som försiggingo i lördags afton. Jag instämmer och beklagar i synnerhet, att resultatet icke blef ett annat. Nu, då ledamöterna äro mera talrikt samlade, hoppas jag att voteringarne komma att utfalla annorlunda. Till ledning för de ledamöter, hvilka ej voro tillstädes i lördags, upplyste talaren, att många skäl för behofvet af den nu föredragna lagen då blefvo framlagda. Huru befogade dessa skäl voro, lemnar jag åt hvars och ens egen uppfattning att bedöma, men å andra sidan framhölls äfven kraftigt, att en lagstiftning sådan som denna innebär ett tillbakagående till de privilegierade specialdomstolar, hvilka man i allmänhet söker att undvika; att den domsrätt, som nu tillhör Hofrätten, skulle i första instansen förläggas till domkapitlen, som bestå af icke lagfarne ledamöter, och att, då dessutom fråga är å bane att omorganisera domkapitlen, det ej vore skäl dit förlägga denna domsrätt, innan man fått se, huru denna institution framdeles skulle taga sig ut.

Med afseende å det nu föredragna momentet delar jag de betänkligheter, som af andra talare redan blifvit framhållna. Särskildt får jag fästa uppmärksamheten på att om, såsom af åtskillige jurister blifvit sagdt, förmänen af boställets innehafvande ej kan fräntagas prester, förhållandet möjligen kan blifva annat, om bostället är utarrenderadt, och att sålunda på denna omständighet kan bero, om presten får under den tid, han är suspenderad, njuta afkastning af sitt boställe eller ej.

Jag förenar mig med dem som yrkat afslag å punkten.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter upptagande af de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen, i enlighet med dem, propositioner dels på bifall till Utskottets förslag, dels på afslag derå, dels ock på det yrkande Herr Jöns Rundbäck framställt; och fann Herr Talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd samt företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller 17 § i det förslag till förordning, angående förbrytelse af prest och om laga domstol i dessa mål, som Kongl.

Om förbrytelse af prest och laga domstol i sådana mål.
(Forts.)

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

Maj:t framställt och Lag-Utskottet i 2:dra punkten af utlåtandet N:o 4 tillstyrkt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit samma §.

Omröstningen utföll med 94 ja mot 80 nej; hvadan den ifrågasvarande paragrafen blifvit af Kammaren godkänd.

Derpå föredrogs det föreliggande förordningsförslagets

18 §, så lydande:

“1. Om förbrytelse, som i §§ 1, 2, 3, 4 mom. 2, 5, 7, 8, 9, 10 eller 11 sägs, skall domkapitel ransaka och döma. Är det förbrytelse, som i § 5, 7 eller 8 sagd är, och innefattar den förbrytelse tillika annat brott, hvarå straff enligt allmän strafflag bör följa, och som kan åtalas af annan än målseganden; då må domkapitlet om förbrytelsen ej döma, innan särskildt om det brott af verldslig rätt blifvit slutligen dömdt.

2. Varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning i fall, som i § 13 eller 14 sägs, skall ådömas af domkapitel.

3. Åtal mot prest för förbrytelse, som i § 6 sägs, så ock för brott, hvarå straff efter allmän strafflag eller annan icke till kyrkolag hänförlig författning bör följa, men som ej är att anse såsom embetsbrott, skall upptagas vid verldslig rätt.

4. Afsättning eller mistning af embetet på viss tid i fall, som i § 12 sägs, skall ådömas af samma domstol, som ådömer det straff, med hvilket embetets förlust bör följa.”

Rörande denna paragraf anförde

Herr Key: Oaktadt den utgång, som den nyss hållna voteringen fått, vågar jag dock uppräda och yrka afslag på denna §. Jag tror nemligen, att här just är rätta stället att begära omröstning, här är rätta stället att göra motstånd.

I den 18 § säges i 1 mom: “Om förbrytelse, som i §§ 1, 2, 3, 4 mom. 2, 5, 7, 8, 9, 10 eller 11 sägs, skall domkapitel ransaka och döma.”

Om jag då går tillbaka och ser efter, i hvilka fall domkapitel skall särskildt ransaka och döma, så finner jag exempelvis 4 § 2 mom., der det heter: Har prest, för vinnande af befordran till presterlig tjänst, ingått i aftal om blifvande löneförmåner vid tjensten; varde afsatt. Lag samma vare, der prest eljest, på annat sätt än i mom. 1 sägs,

gifvit eller utfäst vedergällning i ändamål att varda till presterlig tjenst befordrad. Det är mig aldeles omöjligt att fatta, hvarföre icke världslig domstol skulle vara lika behörig och lika kompetent som domkapitlet att döma i dylika fall, och jag tror man skall få svårt att bevisa motsatsen. Men ännu mindre kan jag tillstyrka, att domkapitlet skola ransaka och döma i det fall, som i 10 § omförmäles. Den lyder så: "Finnes prest i embetsutöfning af starka drycker så öfverlastad, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning tydligen kan märkas, att han är drucken; varde afsatt."

Om förbrytelser af prest och laga domstol i sådana mål.
(Forts.)

Man kan då väl icke antaga, mine herrar, om en prest är drucken, att han är det på något särskildt eller annat sätt än den öfriga svaga menskligheten, och dessutom, hvem vill icke på det högsta protestera mot den uppfattningen, att domkapitlets andliga domstol skulle ega en större specialkunskap och erfarenhet i dylika saker än en världslig domstol?

Från hvilken synpunkt jag ser denna paragraf, kan jag icke finna något skäl, hvarföre en undantagslagstiftning här skall ega rum. För min del är jag icke vän till undantagslagar i allmänhet, har aldrig varit det till krigsdomstolar och kan icke förstå hvarföre, då landets högsta domstol kan afdöma militära förbrytelser med adjunktion af militära ledamöter, presterskapet icke skulle kunna anses fullt ut lika tillgodsedt, om de af dess ledamöter till äfventyrs begångna förseelser öflevde afdömda af världslig domstol med adjunktion af prester.

På dessa kortfattade, men för mig tillfyllestgörande skäl anhåller jag om afslag.

Herr Lyttkens: Mot den förevarande strafflagen har jag för min del hufvudsakligen icke något annat att anmärka än i afseende å den nu föredragna paragrafen, som lägger nästan all domsrätt i konsistoriernas händer. Om konsistorierna varit till sin organisation ändrade, om vi visste huru de skulle blifva sammansatta och organiserade, så hade vi haft en fast hållpunkt i denna fråga. Men vi veta alla, att konsistorierna äro under omorganisation, och ingen känner huru denna kommer att ske. Vid sådant förhållande anser jag för min del det vara orätt att lägga en sådan domsrätt i konsistoriernas händer. Men äfven om vi skulle tänka oss att någon omändring af konsistorierna icke komme att ega rum, är det likväl, enligt min åsigt, för församlingen, för den fria forskningen, ja måhända ock för religionen farligt att förlägga hos konsistorierna domsrätten angående den rena läran och hvad dertill hörer. Om i den svenska statskyrkan alla vore fullt eniga i religionssaker, om det funnes en rent ortodox tro, om icke inom sjelfva statskyrkan sådana skiljaktigheter ega rum, att det finnes konsistorier, som tillåta sig gifva beröm i stället för varning, när domstolar dertill dömt, så skulle man kunna antaga den föreslagna domsrätten såsom lämplig. Men såsom förhållandena nu äro beskaffade, skulle kanske hos domkapitlet inom olika stift olika åsikter göra sig gällande angående den rena läran, och jag fruktar, att, om konsistorierna skulle få döma, all fri forskning skulle upphöra, att det lätt skulle kunna hända, att en prest sådan som komminister

Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)

Ignell skulle mista sin tjänst och brännmärkas såsom icke hörande till den rena kristna läran, och att det knappast vore möjligt att ett sådant arbete, som hans förträffliga verk: "Menskliga utvecklingens historia", blefve skrivet af en prest.

Af alla dessa skäl, och då jag dessutom anser att specialdomstolar så litet som möjligt böra finnas, yrkar jag afslag å denna paragraf, såsom varande af beskaffenhet att den verkligen bör afslås. Jag skulle visserligen kunna inskränka mig till att yrka ändring äfven i en annan punkt, men jag tror att det icke skulle löna till något, då hela lagförslaget nog faller ändå.

Herr Wieselgren: Man har vid början af diskussionen till försvaret för lagen anført, att den är nödvändig för att klargöra de särskilda domstolarnes kompetens. Till detta skäl har man vidare lagt ett argumentum in hominem, om jag så får kalla det, i det att man förklarat sig hoppas på förslaget antagande, enär, så som orden föllo, det i fråga om denna lag icke borde finnas några särskilda intressen att få den bragt på fall. För min del måste jag på det starkaste opponera mig emot den anklagelse, som ligger i dessa ord. Jag åtminstone vet mig icke i mitt votum öfver det föregående lagförslaget hafva låtit leda mig af något "särskildt intresse"; jag har endast uttalat min ärliga öfvertygelse om hvad jag ansett rätt och känner mig därför ömtålig för en sådan tillvitelse. Visserligen må jag erkänna, att jag söker tjena ett intresse, men det är rättens; och jag finner mig så pligtig dertill, att jag icke ens vid bedömandet af föreliggande lagförslag ansett mig böra underlåta det, ehuru jag derigenom lupit fara att komma i strid med kyrkomötet.

I afseende å den 18 §, hvilken jag, i förbigående sagdt, beklagar icke hafva blifvit först föredragen, emedan vi, efter hvad jag tror, derigenom skulle hafva kunnat undvika de ledsamma voteringar, som vid åtskilliga föregående §§ egt rum, måste jag rösta för afslag. I denna paragraf står nemligen en princip på spel, då nemligen frågan här gäller att fastläsa det erkänt olämpliga förhållandet i vissa delar af vår lagskipning, att en administrativ myndighet göres till judiciel; det gäller här att för framtiden befästa ett consistorium ecclesiasticum såsom brottmålsdomstol.

Om vi vidare se på de specialdomstolar, som äro de mest vanliga i vårt land, nemligen krigsdomstolarne, och på deras sammansättning, finna vi dock, att bland deras ledamöter alltid åtminstone en är lagfaren, juridiskt bildad. Men i dessa domstolar, de konsistoriella, finnes deremot i regeln icke någon enda. Det kan visserligen hända, att kapitlet kan vara försedt med en konsistorienotarie, som är juridiskt bildad; men detta är dock icke vanligt och behöfver alldeles icke vara förhållandet. Uti dessa domstolar utgöras nu ledamöterna af mycket aktningvärd, ja, mången gång riktigt vördnadsvärda personer, dem jag i andra afseenden vill sätta mycket högt. Men jag frågar: innebär det, att hafva utmärkt sig i kyrkans eller skolans tjänst, någon den minsta säkerhet för besittning af sådana egenskaper, hvilka göra en person lämplig såsom domare? Jag kan icke medgifva det.

Med bästa vilja i verlden kan jag icke erkänna presten eller skolläraren såsom i allmänhet motsvarande de förutsättningar, hvilka jag anser alldeles oungångliga i fråga om personer, åt hvilka man skall anförtro ett domarekall.

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)*

Många gånger har jag dessutom kommit i erfarenhet af att allmänheten misstror specialdomstolen och gerna befarar att dess domslut icke äro grundade på fullkomlig oved och rättvisa. Sjelf har jag flera år tillhört en domstol, som under den tiden fält många utslag angående personer tillhörande krigsmakten: jag tror icke att desse personer skulle hafva blifvit vare sig strängare eller mildare dömda af de militära domstolarne — men då de senares domslut nästan alltid blifva föremål för klander och misstänkta för veld, har detta deremot, mig veterligen, aldrig inträffat i fråga om de civila rätternas utslag, och detta, efter mitt förmenande, helt enkelt därför, att man med hänsyn till dem saknar alla de anknytningspunkter för sina misstankar, som specialdomstolen så lätt kan erbjuda just i fråga om de dömandes fullkomliga oved i uppfattningen af de anklagade och deras gerningar.

Jag vill nu icke just bestämdt påstå, att detta måste inträffa äfven i fråga om de konsistoriella domstolarne; men jag vågar säga, att folkets uppfattning af äfven detta slags specialdomstolar lutar åt det håll, jag nyss sagt. För icke synnerligt många dagar sedan hörde jag af en aktad man den åsigten uttalas, att, vid tvister emellan presterskap och församling, det af domkapitlen meddelade utslaget vanligen lyder så som slutmeningen af presterskapets förklaring.

Sjelf eger jag icke tillräcklig sakkännedom för att vilja yttra mig om, huruvida så verkligen kan vara förhållandet. Men redan den omständigheten, att en aktad person kan hysa en dylik åsigt, betyder mycket för mig, och torde utvisa att det icke kan vara klokt att såsom domstol fastslå en för sådan lagskipning anskrifven myndighet.

Om jag vid betraktande af det föreliggande förslaget särskildt fäster mig vid de förbrytelser, som enligt 18 § skulle öfverlemnas till konsistoriernas afdömande, har jag icke något emot att de i 1, 2 och 3 §§ upptagna fall finge afdömas af konsistorierna. Detta dock icke därför, att jag anser dessas ledamöter i allmänhet besitta de teologiska insigter, som skulle sätta företrädesvis dem i tillfälle att döma i dylika mål, utan emedan jag, åtminstone hos en af dem, nemligen hos ordföranden, kan förutsätta en sådan kunskap. Endast af detta skäl anser jag domkapitlen vara att i dylika mål föredraga framför andra domstolar, då jag nemligen i dessa öfriga icke kan fordra att någon ledamot eger de teologiska insigter, som för sådana frågors bedömande erfordras.

Helt annat är förhållandet med de fall, som vidröras i 4 paragrafen, der det heter: "har prest, för vinnande af befordran till presterlig tjänst, ingått i aftal om blifvande löneförmåner vid tjänsten" etc. Jag kan nemligen icke inse annat, än att under detta stadgande kunna falla mål, hvilkas utredande och objektiva bedömande måste kräfva rätt omfattande juridiska insigter och en ganska utvecklad finkänsla för rättsprincipens användande i det praktiska fallet. Jag tror oss

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)*

verkligen sakna anledning förutsätta sådana anspråks vederbörliga tillgodoseende af de aktade medlemmar af konsistorierna, åt hvilka § anförtror afdömandet af sådana mål. Ty, jag upprepar det: man kan vara en utmärkt församlingsherde och en särdeles duglig skollärare, men på samma gång en dålig jurist; och ingenting försäkrar mig om, att det mest prisvärda arbete i skolans eller kyrkans tjänst är i stånd att meddela just sådana insigter och en sådan utbildning, som erfordras för att af presten eller skolmannen göra en skicklig domare.

Hvad åter beträffar de mål, som omförmälas i § 5, skulle jag möjligen kunnat medgifva att desamma borde tillhöra domkapitlens afgörande. såvida icke här i lördags blifvit från statsrådsbänken yttradt, att de i denna § förekommande orden: "inblandar han i predikan eller kristendomsundervisning hvad otillständigt är", skulle vara att använda då fråga uppstår om att döma prest, som i predikan ingått i klander öfver handhafvandet af statens angelägenheter. Om konflikt uppstår emellan staten och statskyrkans tjenare, så anser jag att domsrätt i sådana mål måtte tillkomma den *borgerliga*, icke den kyrkliga myndigheten. Då man emellertid efter förberörda förklaring kan vänta, att denna § skall komma att tillämpas äfven der det gäller så beskaffade fall, måste jag anse det vara betänkligt att utan ändring af ifrågavarande § öfverlemna alla deruti nämnda mål till domkapitlens afgörande.

Vidare heter det i § 7: "Begår prest uppsåtligen på annat sätt. än förut är sagdt, förbrytelse i sitt embete, för egen fördel, eller för att annan gynna eller skada, eller eljest till kränkning af allmän eller enskild rätt eller säkerhet" etc. Äfven sådana mål skola således af icke lagfarne personer inom ett domkapitel afgöras, ehuru väl förbrytelser af detta slag, enligt mitt förmenande, kunna vara af den mest svårlösta beskaffenhet. Om den åttonde § gäller samma anmärkning. Nionde § deremot anser jag mera röra disciplinära förhållanden, och mot att med afseende å dem vidblifva förslaget hyser jag mindre betänklighet.

En ärad talare före mig har redan påpekat § 10, der det heter: "finnes prest i embetsutöfning af starka drycker så öfverlastad, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning tydligen kan märkas, att han är drucken" etc. Sådana mål skola jemväl, enligt förslaget, afdömas af domkapitlen, hvilka derigenom på visst sätt komma att ingripa i de åligganden, som i de större städerna äro öfverlemnade åt poliskamrarne. Nu skulle man visserligen kunna säga, att sjelfva ransakningsproceduren i enligt med Kongl. brefvet den 7 December 1787 är öfverlåten åt domstolen i orten. Jag vet icke om meningen är, att detta skulle vara fallet äfven efter lagförslagets antagande. Jag vet nemligen icke om inledningen till detta lagförslag, der det heter: "med upphäfvande af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar innehålla angående straff för förbrytelse af prest *och om laga domstol i sådana mål*" etc, skall tydas så, att de i nyssnämnda Kongl. bref förekommande stadganden skola vara upphäfdade eller icke. Skulle det vara fallet att de *icke* äro upphäfdade, så förfaller naturligtvis den anmärkning jag nyss tog mig friheten att göra.

Dock — jag bör be om förlåtelse att jag icke förr uppmärksammat att i § 18 stadgas, det domkapitlen i der uppgifna mål skola både *ransaka* och döma. Således skall det väl vara klart, att äfven vitnesförhören måste ega rum inför domkapitlen. Om icke så vore fallet, skulle ordalydelsen gifva skäl till mycket tvifvel om hvad lagen rätteligen menat med det der ordet "ransaka."

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)*

Jag önskade för min del, att första momentet af nu förevarande § måtte erhålla denna lydelse: Om förbrytelse, som i §§ 1, 2, 3, 9 eller 11 sägs, skall domkapitel ransaka och döma etc., samt att §§ 4—8 och 10 inrymdes under bestämmelsen i 3:dje momentet; men jag skall åtminstone icke ännu framställa något yrkande om ändring i detta syfte. Jag vill i stället se tiden an, så att, om något ändringsyrkande från annat håll framlägges, jag må kunna se till om jag möjligen skulle kunna förena mig derom, för att få undvika uppställandet af för många yrkanden.

Jag vill slutligen tillkännagifva att, fastän jag till fullo inser att, äfven om blott en ändring vidtages, denna lag skall falla — och fastän jag erkänner att de nuvarande förhållandena äro mycket beklagliga, enär frågan om domkapitlens kompetens onekligen är mycket invecklad, så kan jag dock icke frångå min öfvertygelse, att jag illa skulle motsvara min skyldighet såsom riksdagsman, om jag, för att icke sätta i fara kyrkomötets beslut, frånginge det votum, som mitt samvete säger vara rätt och riktigt.

Herr Hedlund: Då jag nu går att uttala mig mot antagande af den föredragna 18 § i det föreliggande förslaget, så ber jag att till en början få, icke blott å egna utan äfven å andras vägnar, uttryckligen förklara, att det lifliga motstånd, som från flera håll yppat sig mot förslagen såväl till presterliga befodringslagar som till den så kallade strafflagen för prester, på intet sätt afser den nuvarande regeringen. Vi veta nemligen noggsamt, att de af Kongl. Maj:t för kyrkomötet framlagda förslag till lagar i dessa ämnen ingo i annan anda än de nu föreliggande, hvarföre ock många af dem som nu uppträda såsom motståndsmän gerna skulle lemnat sin röst till Kongl. Maj:ts ursprungliga förslag. Men kyrkomötet vidtog i dessa förslag ändringar just i de delar, som nu äro föremål för så stor meningsskiljaktighet; och det är att beklaga, att den nyligen afgångne ecklesiastikministern visade så stor undfallenhet för kyrkomötet, att han tillät lagförslagen derifrån återkomma i det skick de nu föreligga. Derigenom har det skett, att vi nu befinna oss här i sjelfva verket icke såsom en lagstiftande församling, utan endast såsom en samtyckande. Detta sakernas läge är, efter hvad jag tror mig kunna med fog påstå, af stor betydelse för stiftandet af kyrkolag icke blott i det fall, som nu föreligger, utan äfven för framtiden. Eu talare här bakom mig har äfven gifvit stöd åt denna uppfattning, då han erinrade, att den minsta ändring, som af Kammaren i förslaget vidtages, måste bringa hela förslaget att falla. Jag tillåter mig fråga: är det verkligen en lagstiftande myndighet vi utöfva, då vi befinna oss i ett dylikt läge, eller är det icke snarare så, att vi endast hafva att säga blott ja eller nej.

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)*

antingen bifalla eller inlägga vårt veto mot kyrkomötets beslut, det vill säga gentemot kyrkomötet intaga just den ställning, som, enligt min uppfattning, grundlagen tillerkänner kyrkomötet men visst icke Riksdagen. Det finnes dessutom de inom Riksdagen, som så mycket mindre vilja gå in på ett slikt ombyte af roller, som de trott sig finna, att senast förflutna kyrkomöte icke visat synnerlig benägenhet att gå framåt i den riktning, som ensam kan tillfredsställa nutidens kraf, den riktning nemligen att, långt ifrån att vilja tillägga presterskapet någon mera utsträckt rätt gent emot församlingarne, fast hellre bereda församlingen rätt att sjelf utse sin — jag säger icke själasörjare, ty det är ett ord som jag icke anser lämpligt, utan lärare. Gent emot de många yttringar i reaktionär anda, som vid kyrkomötet visade sig, är det ju ganska förklarligt, att vi, som deruti se en ändring icke till ett bättre, utan till ett sämre, nu äfven sätta oss till motvärn jemväl i mindre viktiga punkter, der vi under andra förhållanden till äfventyrs ansett oss kunna gifva vika. Detta sakernas läge har äfven blifvit fullkomligt riktigt uttryckt af en föregående talare, då han yttrade, att meningen verkligen är att förkasta hela lagförslaget, och att man för vinnande af detta ändamål utvalt en och annan viktigare paragraf, i fråga om hvilken man kunde hoppas vinna majoritet för ett afslag. På detta sätt vill man söka återföra lagstiftningen på detta område in på den rätta stråten.

Hvad nu särskildt angår den 18 §, så afser den, såsom förut blifvit nämnt, bestämmandet af det forum, inför hvilket prest skall svara för förseelser i embetet. Sedan vi i 1 § föreskrifvit, att presten skall såsom ledning för sin bekännelse omfatta Augsburgiska bekännelsen, och Upsala mötes beslut äfvensom nya testamentet och icke blott profeterna utan äfven de historiska böckerna i *gamla* testamentet, och sedan vi vidare i 5 § bestämt att den prest, som gör någon afvikelse från handboken, gör sig skyldig till bestraffning, och detta fastän vid kyrkomötet af kyrkans mest framstående män påvisades, att vår nu gällande handbok är behäftad med svåra bristfälligheter — sedan vi beslutat om allt detta, säger jag, så stå vi nu inför afgörandet af frågan om hvem som skall döma den prest, som bryter mot den ena eller andra paragrafens föreskrifter. I förbigående vill jag nämna, att den ärade representanten för Karlstad gjorde sig skyldig till en svår missuppfattning af mina ord, då han påstod att jag icke ville unna statskyrkan att, likasom frikyrkorna, haiva en bestämd bekännelse, kring hvilken dess medlemmar kunna sluta sig. Fast hellre framgick af mitt yttrande, att jag ville betona nödvändigheten jemväl för statskyrkan af att ega en dylik bestämd bekännelse. Men derjemte vågade jag tillägga, att statskyrkan, der församlingen utgöres, icke af de kristna som samla sig kring samma tro, hopp och bekännelse, utan af de personer som äro samlade inom ett visst territorium, just derfore att hon hvilar på en sådan basis, borde låta det vara för sig angeläget att i afseende på bekännelsen medgifva något större latitud än frikyrkorna göra, då de alltid i mer eller mindre grad antaga karakteren af sektkyrkor. Genom att lemna ett sådant större utrymme i fråga om bekännelsen, kunde det blifva möjligt för stats-

kyrkan att i sitt sköte kvarhålla mången, som eljest måste se sig nödsakad att derifrån utgå. Jag tillade dessutom, att jag hade trott det vara både önskligt och nödigt för statskyrkan att i afseende på bekännelsen lemna något större utrymme för den vetenskapliga forskningens i senare tider vunna resultat, särdeles då sådant kanske kunnat ske genom tillägg af en enda rad i 1 §. Utan ett sådant medgifvande kommer statskyrkan — hvilken äfven jag tillhör och för hvilken jag sålunda äfven är berättigad att föra talan, fastän jag öppet erkänner att jag tillhör denna kyrka, utan att i allt omfatta hennes bekännelse — att utestänga hvarje möjlighet för dess bekännare att omfatta forskningens resultat icke ens då de blifvit allmänt kända och erkända, och denna kyrka ställer sig på samma ståndpunkt, som den romersk-katolska kyrkan, hvilken ännu strängt fasthåller vid satser, hvilkas ohållbarhet längesedan af vetenskapen blifvit ådagalagd. Det kan då äfven inträffa, att hos den bildade prestmannen, som icke kan tillsluta sina ögon, öron och sitt förnuft för dessa sanningar, om han äfven dertill hålles aldrig så strängt, en svår strid uppstår mellan öfvertygelsen och den af kyrkan ålagda bekännelsen, en strid, i hvilken det kan hända och har händt, att samvetet blir den lidande parten.

När så kyrkan ytterligare binder detta samvete genom straff och specialfora, händer det att lärarembetena komma att beklädas af män, som icke tro på sina egna ord, och deri ser jag vida större fara för kyrkan sjelf, än om hon medgäfvit större bekännelsefrihet.

Emellertid inträffar nu, att unga och äfven äldre prestmän, vare sig af oförmåga att beherska sin inre känsla för sanningen eller af oförsigtighet, iörråda en s. k. villfarelse i fråga om en och annan berättelse i gamla testamentet, t. ex. i afseende å skapelsehistorien, världens ålder eller dylikt, och då frågas: hvem skall döma dem därför? Svaret härpå är gifvet i denna 18 §. Jag vill tillägga att jag, i någon afvikelse från åtskilliga föregående talares mening, gerna skulle se, att dessa prestmän, som sålunda förgått sig, finge stå inför en faderlig myndighet, som kunde beakta deras samvetsbetänkligheter och döma dem med hofsamhet och mildhet. Men bilda nu verkligen våra domkapitel sådana myndigheter, när det är fråga om lärosatserna? Jag tror att vi kunna visa åtskilliga exempel på motsatsen, och förutom den olägenhet i öfrigt, som består deruti att domkapitlen äro administrativa, men icke juridiska myndigheter, möter här äfven en annan vigtig omständighet, och den är *förmanskapet*. Vi veta att det mer än en gång händt, att prester kommit i kollision med sina förmän, felet må nu vara den enes eller den andres. Visst är emellertid, att *lydnaden* för förmanen står för presten såsom en vigtig pligt, och om denna lydnad icke varit tillräcklig, kan det hända att prestmannen kommer i en annan ställning till sin domare, än den han eljest skulle hafva intagit. Ju mera makt man derföre samlar hos denna öfverordnade myndighet, vare sig såsom disciplinär eller dömande, dess lättare är det för den underordnade presten att råka i frestelse att söka "stå väl" hos sin förman. Jag vill gerna att hvarje underordnad står i ett godt förhållande till sina förmän, men det finnes ett sätt att komma deri, som jag önskar icke skola anlitas, och

Om förbrytelse af prest och laga domstol i sådana mål.
(Forta.)

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)*

det är genom hvad man kallar lycksökeri. Den ärade talaren, på karlstadsbänken har varmt betonat faran uti att presten uteslutande skall kunna väljas af församlingen, emedan han derigenom så lätt kunde föranledas att fika efter folkets gunst, den s. k. aura popularis, och det har framhållits att häri läge en stor våda i synnerhet för den yngre prestmannen. För min del tror jag att gunst, sökt äfven på andra vägar, kan vara icke mindre farlig. Jag tror sålunda, att *hofgunsten* visat sig vara för vår kyrka en ganska farlig sak, äfven då dertill, såsom vi af historien känna, måst läggas kontanta penningar för att pastoratet skulle kunna fås. Jag tror att *biskops-gunst* är icke mindre betänklig, i synnerhet för de unga presterna. Här har exempelvis visat sig det egendomliga fenomen, att hela det yngre presterskapet uti ett visst stift troget omfattade en särskild rigtning af kyrkans lära, som biskopen händelsevis hyllar. Det måtte åtminstone hafva varit en förunderlig andans makt, som denne biskop utöfvar öfver stiftets presterskap, då han kunnat få det att i allt omfatta den af honom hyllade rigtningen. Det förefaller som om möjligen en viss önskan att "stå väl" skulle hafva haft något att göra med detta biskopliga inflytande. På tal om folkgunst vill jag dessutom i förbigående anföra, att det inom landet finnes församlingar, och dessa kanske hörande till de största, som hafva oinskränkt rätt att, med lika rösträtt, byggd på den bredaste basis, icke blott kalla, utan äfven välja sina lärare, något som från visst håll anförts såsom en högst betänklig sak. Men huru mycket skäl man haft för att hysa dylika betänkligheter, kan synas deraf, att en sådan församling till lärare kallat och utsett män, sådana som en Hummel, en Thomaner, en Wieselgren m. fl. Detta har jag velat endast i förbigående påpeka.

Jag har vågat häntyda på faran uti att göra konsistorium till domare uti så grannliga frågor, som den jag nu nämnt. Likväl vill jag medgifva att i frågor, som röra den kyrkliga bekännelsen, det icke är utan sina svårigheter att ställa dem under andra myndigheter. Möjligen vore det, på sätt en föregående talare ansåg, lämpligt att pröfningen af dylika frågor öfverlättes till de världsliga domstolarne, som då finge förstärkas med en eller annan presterlig ledamot. Men hvad som förefaller mig i högsta grad vådligt är att göra konsistorierna till domstolar i fråga om mål af rent världslig natur, såsom t. ex. vid det åberopade fallet, att en prest sökt vinna befordran genom att inlåta sig i aftal om blifvande löneförmåner. Att domkapitlet skall döma uti saker af dylik beskaffenhet, synes icke rätt öfverensstämma med en af våra bekännelseskriter, kanske den viktigaste af dem, som blifvit omnämnda i första paragrafen af detta förslag, nemligen Augsburgiska bekännelsen. I denna frisinnade bekännelse, som det varit mig en glädje att studera, och som det vore önskligt att den vore mera känd, än den är såväl af lärarne som af församlingarne, heter det bland annat i fråga om biskoparnes domsrätt: "och tillkommer biskoparne såsom biskopar, det är, såsom dem, hvilka fått befallning att predika evangelium och utdela sakramenten, ingen annan domsrätt efter gudomlig lag och enligt evangelium än att förlåta synder,

förkasta all lära som strider emot evangelium, och att med bannlysning straffa andra uppenbara synder *utan yttre våld endast med Guds ord.*“ Här formuleras också i denna bekännelse ganska noga ett åtskiljande mellan det världsliga och andliga regementet. Och jag befarar då att, såsom paragrafen nu blifvit uppstald, man icke skall komma att handla efter bekännelsens ord och anda, utan snarare tvärtom.

*Om förbrytels
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)*

På dessa skäl och det som förut blifvit af flere talare framhållet, att nemligen vi här befinna oss i ett falskt läge, i det vi i denna fråga stå icke såsom en lagstiftande församling utan snarare såsom en samtyckande, yrkar jag afslag å Utskottets förslag.

Herr Rundgren: En föregående talare har behagat fästa sig vid mitt yttrande, att några särskilda intressen icke borde föranleda till yrkande om afslag å den föredragna paragrafen. Han förklarade med ett visst vemod, att han beklagade dessa mina ord, och fritog sig sjelf från att hafva några intressen i denna fråga. Det syntes dock under gången af hans anförande, att han verkligen hade *ett* intresse i frågan, det stora intresset nemligen, att icke åt domkapitlen måtte öfverlemnas den domsrätt, som här är föreslagen. Att för öfrigt särskilda intressen icke äro alldeles främmande vid behandlingen af detta lagförslag, har den näst föregående talaren tydligt ådagalagt. Hans intresse har nemligen varit att åt den svenska kyrkans presterskap förvärfva en större frihet vid behandling af den kyrkliga bekännelsen, än som detta lagförslag tillbjuder detsamma. Således hoppas jag, att den ärade talaren från Göteborg behagar ursäkta mig, att jag vågade tala om, att intressen kunna göra sig gällande vid behandlingen af denna lag i öfrigt, särdeles som ännu ett tredje intresse här blifvit uttaladt, nemligen att Kyrkomötet måtte hädanefter komma att intaga den rätta ställningen i fråga om behandlingen af de kyrkliga lagarne. Och man har ju, vid betonandet af detta intresse, gått så långt, att man velat finna det rent af stridande mot grundlagen att Kongl. Maj:t, först efter att hafva inhämtat kyrkomötets samtycke till det föreliggande lagförslaget, framlagt detsamma för Riksdagen. Enligt min uppfattning vore det särdeles olyckligt, om Riksdagen skulle vilja ställa sig i sådant förhållande till kyrkomötet, att Riksdagen icke tillerkände kyrkomötets medlemmar, hvilka ju äro valda uteslutande med afseende på de angelägenheter, som röra kyrkan; rättigheten att afgifva ett råd i frågan. Ty såsom något annat än ett råd kan det väl icke anses, då kyrkomötet yttrar sig öfver ett lagförslag, eftersom detta kyrkomötets yttraude icke eger någon gällande kraft, förrän detsamma blifvit af Konung och Riksdag godkänt. Jag beklagar högeligen, om inom Riksdagen den åsigt skulle göra sig gällande, att det är Riksdagen, som bäst förstår de kyrkliga angelägenheterna och som i första rummet skall besluta, och att kyrkomötet endast har att sedermera antingen tiga och samtycka eller ock förkasta Riksdagens beslut. När den nya riksdagsordningen antogs, afgafs den försäkran från deras sida, hvilka ville utdrifva preteståndet ur representationen, att detsamma skulle i kyrkliga frågor hädanefter komma att erhålla

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

en mycket större betydelse än förut, derigenom att en själfständig delegation under namn af kyrkomöte komme att bildas. I öfrigt kan jag alldeles icke finna, att vid den föregående behandlingen af detta lagförslag Riksdagens rätt blifvit i någon måtto för nära trädd. Man säger visserligen, att Riksdagen befinner sig i en ofördelaktig ställning i fråga om det föreliggande lagförslaget, då den icke kan göra annat än antingen oförändradt godkänna eller ock förkasta detsamma.

Men månne det icke är bättre att veta huru långt kyrkomötet vill gå och att pröfva, huruvida det ligger något framåtskridande i det, som kyrkomötet har uttalat, än att Riksdagen i lag uttalar sig på ett sätt, som kyrkomötet sedermera icke kan gilla. Jag hoppas derföre, att pluraliteten inom denna Kammare icke låter sitt omdöme vilsledas af någon obenägenhet mot kyrkomötets ställning i frågan.

Hvad beträffar den nu föreliggande punkten, har det blifvit anmärkt, att om domkapitlen redan vore ombildade och man sålunda kände deras organisation, vore det lättare att åt dem öfverlemna den domsrätt, som här afses. Men månne det icke snarare kan sägas vara en fördel, vid den framtida behandlingen af frågan om domkapitlens omorganisation, att veta hvilka ärenden de hafva att behandla, och att således med hänsyn dertill kunna göra ombildningen?

Den andra anmärkning af vigt, som gjorts mot förslaget är, att i domkapitlet enligt de nuvarande stadgarne, icke behöfver finnas någon jurist. Man har trott detta argument vara så starkt, att man blott behöfde anföra det för att nedslå alla motskäl. Jag vill då fråga: hvad är det i detta förslag till förordning angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, som i själfva verket erfordrar någon speciel juridisk kunskap? Om man går igenom detta förslag, paragraf efter paragraf, vågar jag påstå, att man äfven utan den ringaste juridiska insigt skall kunna rätt tolka och tillämpa detsamma. Men, för öfrigt, äfven om det icke finnes någon jurist i ett domkapitel, månne icke åtminstone någon eller några af de män, hvilka sitta i kapitlet, kunna anses ega förmåga att taga kännedom om Sveriges lag? Här i denna Kammare, liksom inom Riksdagen i allmänhet, finnas ju många, som anse sig kunna bedöma juridiska frågor, oakadt de icke äro jurister; hvadan invändningen från deras sida torde sakna all betydelse. Dessutom bör man icke förbise den viktiga omständigheten, som sammanhänger med anmärkningen att i domkapitlet icke finnes någon jurist. Det heter nemligen i den Kongl. skrifvelsen, att kyrkan genom sina egna organ bör i *första* instansen utöfva kyrkotukt mot sina prester. Således, i hela sitt resonemang mot den andliga myndigheten såsom dömande rätt, förgäter man helt och hållet, att domkapitlet endast dömer i *första* instansen. Bli det således nödvändigt att ett mål bedömes ur högre juridisk synpunkt, så är ju stadgadt, att målen äro dels underställningsmål och dels sådana mål, der besvär kunna anföras och der målen således dragas just under en högre juridisk myndighet.

Detta är nu ena sidan af saken; den andra sidan är den, att hela detta förslag måste anses afse, att kyrkan skall öfva kyrkotukt öfver sina underlydande. De allra flesta ärenden, som här förekom-

na, äro, efter min fullkomligaste öfvertygelse, af den beskaffenhet, att man måste erkänna, att en domare på landet, vare sig denne är ordinarie domare eller, såsom inom många domsagor ofta inträffar, en ung tillförordnad, svårigen kan med tillräcklig sakkännedom pröfva dem. Eller är det väl herrarnes mening att säga, att juristerne äro bättre i tillfälle att bedöma de angelägenheter, hvilka i denna författning förekomma, än just den myndighet inom stiftet, hvilken har till sin kallelse att vårda specielt andliga och kyrkliga angelägenheter och öfva tillsyn öfver underlydandes sätt att uppfatta sina åligganden? Måste icke denna myndighet hafva större förmåga att bedöma dylika saker, än de, som se desamma endast från deras rent juridiska sida? Den siste talaren uppläste någonting ur den Augsburgiska bekännelsen, som skulle tala emot biskopars och domkapitels domsrätt. Märkvärdigt är huru bekännelsetrogen han är, så snart det finnes i bekännelsen någonting, som kan synas göra någon, om än aldrig så ringa, inskränkning i biskoparnes och domkapitlens rättigheter; men då det i öfrigt gäller att hålla sig till bekännelsen och till och med åtskilliga af Gamla Testamentets skrifter, så är han icke så noga. Men äfven om man tager fasta på hvad han citerade ur den Augsburgiska bekännelsen, så åsyftade detta hufvudsakligen att skilja emellan andligt och verldsligt regemente. Men är det verkligen hans mening, att hvad som i detta förslag förekommer, hör till det verldsliga regementet? Eller kan man icke snarare säga att, då staten och kyrkan vilja öfverlemna åt den högsta andliga myndigheten inom stiftet bedömandet och bestraffandet af hvad som en prest kan hafva försummat i ena eller andra hänseendet vid utöfvandet af sitt embete, detta just hörer till det andliga regementets område, och att således bekännelsen beträffande sådana angelägenheter, som de här i frågavarande icke vill lemna dem till juridisk myndighets bepröfvande?

Ser man på innehållet af 4:de §, så ligger någon sanning i det yttrandet, att här omförmälda fall kunna af en juridisk domstol mycket väl bedömas. Derföre heter det ock i 1:a mom. af samma § "dömes såsom i allmän strafflag sägs". Hvad åter beträffar de förbrytelser, som i 2 mom. omförmälas, har man velat öfverlemna dom deri åt domkapitlet, då det i allmänhet väcker inom församlingen djupt beklagande, om någon prest blir förvunnen till sådan förbrytelse, som nyss omförmäldes, och man velat så vidt möjligt draga saken undan den offentliga behandlingen. Eller kan det verkligen vara skäl, att ity fall draga fram presten inför rätten, att der ransakas af en måhända ung domare och inför en stor tingsmenighet? Männe det då icke vore bättre, att detta förhållande blir så litet som möjligt känt genom att saken lägges under domkapitlets pröfning?

Likaledes torde detta få gälla beträffande förbrytelser enligt 10 §. När en ärad talare med sin vanliga skämtsamhet hemstälde, huruvida kyrkolagskomiténs mening med förslaget att åt domkapitlet öfverlemna domsrätten i fall, der prest befunnits i embetsutöfning vara af starka drycker öfverlastad, skulle vara den, att i sådant hänseende hos domkapitlet kunde förutsättas någon större specialkännedom, så skulle man kunna rigta detta skämt mot talaren sjelf och säga att, då han

Om förbrytelse af prest och laga domstol i sådana mål.
(Forts.)

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

eger så stor specialkänedom i så många andra saker, man kunde vara frestad att tillerkänna honom speciella insigter jemväl i detta hänseende. Enligt mitt förmenande är orsaken, hvarföre man velat öfverlemnna domsrätten i dylika mål åt domkapitlet, den, att man icke ansett lämpligt, att presten som ju i en annan afsigt skall träda fram för menigheten, måste för förbrytelser af förevarande beskaffenhet, skyldra inför en stor tingsmenighet.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, då, som jag antager, andra talare efter mig skola uppträda till försvar för den föreslagna paragrafen, till hvilken jag för min del yrkar bifall.

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: Man har under diskussionen om detta lagförslag med mycken taktisk skicklighet framkallat till hjälp mot detsammans antagande Kammarens sympatier och antipatier i afseende å en mängd ämnen, som icke höra till detta nu föredragna förslag; och man har på sådant sätt sökt att deraf göra en ofantligt stor fråga, ehuru densamma i sjelfva verket icke har en sådan egenskap. Bland de anmärkningar, som blifvit gjorda inom ämnet, torde den förnämsta vara obenägenheten att hänskjuta frågor i allmänhet och särskildt rörande presters förbrytelser till specialdomstolar. Det har likväl blifvit upplyst, att här icke är fråga om att dit hänskjuta ett större antal frågor, än dem, som redan höra dit, utan tvärtom att göra inskränkningar i detta hänseende. Om nu Kammaren, sedan den bifallit föregående §§ i detta förslag, skulle derifrån utesluta stadgandet om forum för sådana förbrytelser, hvilka hufvudsakligen omförmälas i § 18, och om detta Kammarens beslut blefve lag, hvad blefve då följden deraf? Jo den, att de i denna lag omförmälda frågor skulle, jemlikt de redan uti 1787 års förfatning gifna bestämmelser, komma att fortfarande, såsom hittills, höra under domkapitlets behandling. Ty alla de frågor, som afse mistning af embete för viss tid eller varning, höra dit, och i de föregående §§ äro inga andra straff stadgade. Dessutom skulle under domkapitlets handläggning falla åtskilliga mål, som enligt 18 § 3 mom. i nu föreliggande lagförslag skulle komma att derifrån undantagas samt dragas under allmän domstols pröfning.

Man har såsom stöd för sina yrkanden om afslag åberopat förhållandet med krigsrätterna och Kammarens flera gånger uttalade åsigtter om indragning af dessa special-domstolar; men, så vidt jag vet, har Kammaren icke yrkat indragning af krigsrätterna, utan blott att andra instansen för dem skulle blifva icke krigshofrätten utan hofrätt. Men så är just förhållandet med afseende å presterliga förbrytelser, angående hvilka talan fullföljes från domkapitel till vederbörande hofrätt och derifrån till Högsta Domstolen. Det är dessutom icke fallet ensamt med prester och krigsmän, att de för fel i tjensten dömas af särskild domstol, utan gäller i detta afseende ett generellt stadgande för alla embetsmän. I 10 kap. 26 § af Rättegångsbalken heter det: "De mål — — som någons embete och tjenst, högre eller ringare, och fel deri röra, pröfves och dömes af dem, som Konungen vård och inseende deröfver betrott hafver, efter ty, som i särskilda

stadgar derom sägs.» Derföre har också i instruktionerna för de flesta embetsverk intagits bestämmelser afvikande från allmän lag angående det forum, hvarest de af dessa verks embets- eller tjänstemän begångna förbrytelser skola handläggas; och Riksdagen sjelf har, äfven efter representationsförändringens genomförande, begärt att i sina ansvarighetslagar för fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret, få intagna bestämmelser om särskildt forum för beifrande af fel, som blifvit af der anstälde tjänstemän begångna.

En talare på göteborgsbänken har funnit ett nästan tvingande skäl för att här afslå detta lagförslag, i det att Riksdagens rätt och värdighet skulle vara för nära trädd, så att Riksdagen i denna fråga förvandlats från en lagstiftande myndighet till en blott samtyckande makt. Grundlagen i 87 § Regeringsformen innehåller, att om Konungen gör framställning om en lagfråga, blifver den icke lag utan Riksdagens samtycke. Jag hemställer om Riksdagen och denna Kammarare är i någon annan ställning till denna fråga, än den skulle vara, om Kongl. Maj:t framlagt förslaget utan att först halva hört kyrkomötet. Riksdagen hade icke haft annat att göra än att samtycka till eller afslå Kongl. Maj:ts förslag, och ändring i en enda punkt hade gjort, att Kongl. Maj:ts proposition fallit. Så är ock förhållandet nu. Ingenting hindrar Riksdagen såsom lagstiftande makt, att i det ena som i det andra fallet framställa ett motförslag, och frågan om kyrkomötet har initiativ är i och för sig sjelf icke i detta afseende af någon betydelse.

Slutligen måste jag förklara, att jag icke auser mig vara talaren på göteborgsbänken någon tack skyldig, derför att han velat skjuta hela skulden för ifrågavarande förslags framläggande af Kongl. Maj:t på en afgangen departementschef, då Kongl. Maj:ts nädiga proposition i ämnet är af mig kontrasignerad.

Herr Hammarskiöld: Herr Talman, Mine Herrar! Det torde tillåtas mig att, då åtskilligt missförstånd i denna fråga synes mig ega rum, meddela, hvad jag kan känna om de grundsatser, enligt hvilka detta förslag är upprättadt. Enligt nuvarande förhållanden är gränsen mellan domkapitlens och de allmänna domstolarnes domsrätt öfver presterliga embetsförseelser bestämd med afseende på beskaffenheten af det straff, som på gerningen följer. Är straffet varning, mistning af embete på viss tid eller afsättning, så är domkapitlet domstol, är straffet ett annat, är det allmän domstol, som dömer. Om man nu genomgår de embetsförbrytelser, en prest kan begå, och hvilka straff som derpå kunna följa, finner man, att en efter bemälda grund verkställd begränsning af domkapitlens och de allmänna domstolarnes domsrätt är mycket inkonsequent, vare sig man ser på beskaffenheten af förbrytelsen eller på den lag, hvarefter densamma skall bedömas. En sådan begränsning har man trott vara olämplig. Nu föreliggande förslag har utgått från en annan grundsats. Domkapitlet skola icke hafva att döma efter allmän strafflag utan endast efter kyrkolag. Deremot skola de allmänna domstolarne döma efter allmän strafflag och annan borgerlig lag, men förskonas från att taga befattning med kyrko-

Om förbrytelse af prest och laga domstol i sådana mål.
(Forts.)

Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)

lagen. Jag torde också icke blifva jäfvad af någon jurist — och jag räknar mig sjelf till detta skrå — om jag säger, att jurister i allmänhet äro föga kunniga i kyrkolag. Med anledning af denna grundsats har man omsorgsfullt undvikit att i det nu framlagda förslaget upptaga någon presterlig embetsförbrytelse, som kunde straffas efter allmänna strafflagen, men man har deremot i detta lagförslag låtit inflyta alla sådana presterliga embetsförbrytelser, hvarom allmänna strafflagen ingenting har att säga. På tillämpningen af denna regel lemna just de af en föregående talare anmärkta paragrafer goda exempel. Se förslaget 4 §. Allmänna strafflagen stadgar straff för den, som köper eller säljer röst vid val till offentligt värf. Detta straff är tillämpligt äfven på prester. Derför har man i 4 § 1 mom. i afseende å detta brott hänvisat till allmänna strafflagen. Derför har man ock i 18 §:s 1 mom. förbigått 4 §:s 1 mom. Öfver detta brott, äfven då det begås af en prest, har således domkapitlet ingen domsrätt, ty brottet bedömes efter allmän strafflag. Andra momentet i 4 § handlar deremot om gerningar, hvarom allmänna strafflagen ingenting säger. Derför var det behöfligt att i detta förslag utsätta straff för dem, och då de således skulle bestraffas efter kyrkolag, borde domkapitlet vara rätt domstol.

Vidare har man gjort en anmärkning mot 10 §. Det skulle vara oegentligt, att en prest, som i sin embetsutöfning är af starka drycker så öfverlastad, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning tydligen kan märkas, att han är drucken, skulle dömas af domkapitlet. Man menar, att häri skulle ligga ett ingrepp i poliskammarens befogenhet. Den domsrätt öfver fylleriförseelser, som kan tillkomma poliskammare, är emellertid en domsrätt efter 18 kap. 15 § Strafflagen, som säger: »Öfverlastar sig någon af starka drycker så, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å väg, gata eller annat allmänt ställe, straffas» etc. Denna paragraf är tillämplig äfven på prest såsom på alla andra människor, och gör sig prest skyldig till straff efter detta lagrum, upptages brottet af allmän domstol eller poliskammare, der sådan finnes. I 10 § är fråga om något helt annat, uemligen att prest är öfverlastad i sin embetsutöfning. Den allmänna strafflagen har ingen uttrycklig straffbestämmelse för det fall, att embets- eller tjänsteman är öfverlastad under embetsutöfning. Skulle en prest blifva straffad för det han är drucken vid utöfningen af sitt embete, kunde han således icke blifva det efter allmän strafflag, som ej talar derom. Derför har man här stadgat straff för en sådan förseelse. Och det är väl icke Kammarens mening, att en sådan gerning skulle vara ostraffad, hvilket hon skulle blifva, om vi endast hålla oss till allmänna strafflagen. Skälet, hvarför dessa båda paragrafer blifvit upptagna, är således icke, såsom en ärad talare från Karlstad uppaf, att man varit rädd för, att presteras dåliga gerningar skulle blifva allmänt kända. Nej, skälet är, att allmänna strafflagen icke omtalar straff för dessa gerningar, och att det derför var nödigt att i denna lag för gerningarne upptaga straff, alldenstund gerningarne det förtjenade. Och efter den grundsats, hvar-

ifrån man utgått, att straff efter kyrkolag borde ådömas af domkapitel, måste domkapiteln blifva rätt domstol för gerningarnes bedömande. Jag tror dessutom, att med den offentlighet, som hos oss eger rum, och med den fria press, vi hafva, det icke skall vara någon fara, att icke gerningarne skola blifva tillräckligt utbasunade, så att presten får schavottera så mycket han förtjenar.

De skäl jag sålunda särskildt påpekat för intagande af 4 och 10 §§ hafva ock varit genomgående bestämmande för hvad i lagförslaget skulle intagas eller icke. Högsta Domstolen hade derföre icke någon invändning mot den princip, hvarpå lagförslaget är grundadt, utan ansåg, att verkligen på denna väg reda och ordning skulle vinnas. Enligt hvad man finner af Högsta Domstolens första utlåtande öfver förslaget, var det endast en ledamot som hyste skiljaktig åsigt i denna fråga.

Det har vidare talats om, att enligt detta förslag skulle domkapitlens doms rätt utvidgas. Hans Excellens Herr Statsministern har redan upplyst oss, att så icke skulle blifva förhållandet. Visserligen finnes det gerningar, som för närvarande bedömas af de allmänna domstolarne, men enligt förslaget skulle komma att bedömas af domkapiteln. Så är t. ex. fallet med egentliga religionsförbrytelser, i afseende å hvilka man dock temligen allmänt synes erkänna domkapitlens sakkunskap vara större än de allmänna underrätternas. Men deremot finnas gerningar, som för närvarande bedömas af domkapiteln, men hädanefter skulle komma under allmän domstol, nemligen sådana förbrytelser, som endast medföra varning, mistning af embete på viss tid eller afsättning, och som finnas bestraffade i strafflagen eller annan lag än det nu föreliggande förslaget.

Vidare är det icke fallet, såsom en talare förutsatte, att den nu gällande bestämmelsen derom att vittnesförhör, der sådana blifva behöfliga, skola hållas inför allmän domstol, genom förslaget blifver upphäfd och att sålunda dessa vittnesförhör efter förslagets antagande skulle komma att hållas inför domkapitlet. Den föreliggande lagen är icke en lag om rättegångsordningen i domkapiteln, utan bestämmelserna i detta fall komma att kvarstå som hittills. Bestämmelsen att vittnesförhör skola hållas inför allmän underrätt i orten kommer således att, om lagen antages, det oaktadt oförändradt bibehållas.

Det har också blifvit sagdt, att man borde afslå paragrafen derföre att den utgått från kyrkomötet. Hvad denna § beträffar, har den emellertid icke utgått från kyrkomötet, utan Kongl. Maj:t har framlagt förslaget dertill i den lydelse, paragrafen nu har. Förslaget har af kyrkomötet lemnats utan anmärkning, och har således kyrkomötet ingen del i paragrafens innevarande redaktion.

Vidare — säger man — borde förslaget afslås derföre att det strider mot Augsburgiska bekännelsen. Jag vill dervid, till hvad af en annan talare blifvit sagdt, erinra, att hvad i Augsburgiska bekännelsen talas om biskoparnes doms rätt var rigtadt mot den doms rätt öfver sedliga förbrytelser — såsom procenteri, mened och mycket sådant — hvilken i katolska kyrkan var tillagd biskoparne. Det var detta man i Augsburgiska bekännelsen ville hafva bort. Också torde det vara den

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

*Om förbrytelse
af prest och
läga domstol i
sådana mål,
(Forts.)*

lärd talare, som yttrade sig härom, väl bekant, att redan under reformationstidehvarvet inrättades konsistorier bestående af både prestmän och lekmän, hvilka dömdo bland öfver presters embetsförseelser; och ingen menniska har mig veterligen påstått, att detta stod i strid med Augsburgiska bekännelsen.

Vidare har man sagt, att det skulle vara farligt att låta domkapitlen döma i dessa mål, enär deras ledamöter kunde misstänkas vara partiska, och syntes talaren mena att partiskheten särskildt skulle bestå deruti, att otillbörlig stränghet skulle visats prestmän, som följt med vetenskapens nyare resultat och låtit sitt lärosätt deraf taga intryck. Jag vill häremot erinra, att domkapitlen bestå till större delen af lekmän, och sådana lekmän, hvilka måste anses hafva följt med sin tids bildning, och att det således icke gerna kan vara någon fara, att förseelser i afseende å läran komma att bedömas af personer som sakna vetenskapliga insigter. Lektorerne, som väl vanligen äro filosofie doktorer, utgöra nemligen majoriteten i rikets samtliga konsistorier med undantag af dem i universitetsstäderna och Stockholm, hvilka trenne konsistoriers medlemmar emellertid väl äfven äro i den ställning, att de ega kunskap om den nyare vetenskapens resultat.

Äfven har påpekats faran af att domkapitlets ledamöter, som äro presternes förmän, skulle döma öfver sina underlydande. Jag ber att få erinra, att sådant är mycket vanligt inom vår embetsmannakorps. Hofrätterna döma öfver hofradshöfdingarne, som äro underordnade hofrätterna; men aldrig har jag hört någon ifrågasätta, likasom jag förmodar att ingen ifrågasätter, det hofrätterna skulle vara olämpliga att döma öfver förseelser af härads höfdingar, derför att dessa stå under hofrätternas förmanskap. För min del har jag svårt att inse betydelsen af detta argument.

Jag förenar mig således med dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin. Herr 'Talman! Då jag med full visshet och säkerhet vet med mig, att jag aldrig med vett och vilja förvränger någon annans yttrande, då jag lika visst vet att jag, om jag någon gång gör mig skyldig till missförstånd och blifver upplyst derom, är villig att genast bedja om tillgift för det begångna felet, skulle jag visserligen kunnat anse mig berättigad att rigta några klagomål mot en talare, som under lördagens debatt behagade lägga i min mun ord, som aldrig kommit och aldrig skola komma öfver mina läppar, så mycket hellre som de skulle strida mot min åsigt och min öfvertygelse. Jag hade nästan förväntat att han, upplyst härom, skulle återkalla sin beskyllning, men han har icke funnit det lämpligt, och då jag lyckligtvis har ganska lätt för att glömma oförrätter, skall jag icke uppehålla mig dervid, isynnerhet som jag i dag fått en oförväntad anledning till tacksamhet mot den ärade talaren, representanten för Karlstad, derför att han tydligt uttalat något, som jag visserligen förmodat, men hvilket man på vissa håll säkerligen helst skulle vilja hafva omsorgsfullt fördoldt. Den ärade talaren har nemligen sagt, att kyrkomötet bör i kyrkliga frågor hafva initiativet, och han har yrkat detta såsom det principiellt

rigtiga. Han har icke sagt att det kan vara ursäktligt att man — mot hvad jag anser vara grundlagens tydliga mening — har för en gång lemnat initiativet åt kyrkomötet. Han har icke heller förklarat detta förfarande såsom orsakadt af önskan att vinna tid. Han har med ett ord ej försvarat denna åtgärd med praktiska skäl, som kunna urskulda den, utan rent af såsom principiellt rätt framhållit, att kyrkomötet skall behandla kyrkolagstiftningsåtgärder i första hand, och Riksdagen således, såsom den ärade talaren på göteborgsbänken framhöll, sättas i nödvändighet att blifva kyrkomötets jaherre. Med icke mindre tydlighet har den ärade Karlstadsrepresentanten uttalat sig om en annan ömtålig punkt, då han till besvarande framstälde denna fråga: är det skäl att draga fram presten inför en stor tings-menighet, är det icke bättre att behandlingen af hans förbrytelse varder så litet vederlig som möjligt. Der hafva vi den verkliga meningen, öppet i dagen lagd, och jag är talaren högst tacksam därför.

Jag skall icke försöka efterforska hvad han åsyftade med sitt yttrande, att inga särskilda intressen borde kunna finnas som stälde hinder i vägen för antagandet af nu förevarande lagförslag, helst som det synes mig nog att mot förslaget kan åberopas ett *allmänt* intresse. Detta allmänna intresse heter den moderna samhällsordningens behof af likhet inför lagen, hvilken ej låter förena sig med dessa privilegierade domstolar af icke lagfarne och, derest kyrkolagskomiténs förslag till ombildning af domkapitlet komme att genomföras, till en del afsättlige ledamöter.

Det är visst att domkapitlets nuvarande sammansättning får anses utdömd; ingen menniska lär med visshet kunna säga hurudan deras sammansättning framdeles kan komma att blifva, men om jag får antaga att den blir sådan som komiterade föreslagit, skall domsrätt i sådana frågor, som i denna lag finnas omtalade, läggas i händerna på domare, som af Kongl. Maj:t dertill förordnas. Ty intet finnes i komiterades lagförslag som antyder, att de af Kongl. Maj:t särskildt tillsatta domkapitelsledamöterna skulle hafva något mer än ett förordnande som kan gifvas i dag och återtagas i morgon. Jag hemställer till benäget öfvervägande, hvilken grad af sjelfständighet vid domsrättens utöfning bör tilltros dessa tillförordnade prester gent emot stiftets chef, ordföranden i denna domstol, der de skulle kallas att vara nämndemän.

Denna lag — har förut jag sagt — företer åtskilliga luckor. Det förefaller mig eget att, då man vill reformera en viss del af lagstiftningen, man icke sträfvar att fylla sådana luckor, som länge varit kända, erkända och öfverklagade. För 25 år sedan yttrade en man, för hvilken jag är öfvertygad att vi samtliga böja oss med vördnad, såsom för en af de kunnigaste män, en af de varmaste fosterlandsvänner som hedrat vår representation, nemligen August von Hartmansdorff, att, om en prest för fel i lära eller lefverne åtalas inför domkapitlet, finnes ingen i lag bestämd åklagare. Då jag ej litat på mina anspråkslösa undersökningar, har jag, genom att rådfråga personer, i denna sak kunnigare än jag, sökt vinna visshet, huruvida den lucka, som von Hartmansdorff påpekat, sedermera blifvit fylld; men jag har icke varit i stånd att komma till annan öfvertygelse, än att förhållan-

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.*
(Forts.)

det ännu i dag är detsamma som det var, då han på anförda sätt yttrade sig vid 1853—1854 årens riksdag. Många företeelser, och deribland en från de senaste veckorna, synas mig ådalägga, att det vore mycket önskvärdt, att denna lucka blefve fylld. Jag tviflar, att det kan vara för de så mycket omtalade kyrkliga intressena förmanligt, att ett sådant angifvaresystem får florerera, som nu är fallet. Jag tviflar också, att det kan vara förenligt med dessa intressen, att domkapitlet skall fungera på en gång såsom åklagare eller — ty det ordet passar snarare — angifvare och såsom domare.

En annan lucka i lagstiftningen förefaller mig vara den att, såvidt jag, som är olagfaren, kunnat utröna, det icke i vår svenska lagstiftning finnes någon bestämmelse, som visar, hvar forum skulle vara för åtal å domkapitelsledamot, som gjort sig skyldig till orätt dom. Jag tviflar väl icke på, att man genom en slutledning ex analogia kan förmena sig finna ett sådant forum; men ett analogislut har ej i vårt samhällsskick samma betydelse som en lagparagraf. Skall nu måhända i en sak af nyssnämnda beskaffenhet strafflöshet få blifva följden af bristen på ett lagstadgande om laga forum?

Mig synes sålunda, som om viusten af detta lagförslag endast skulle blifva den att gifva ett mera vidgadt utrymme och vidsträcktare makt åt en myndighet, som längesedan erkänts själf behöfva bringas under den kontroll, som en laglig ansvarsskyldighet medför; jag ber att i detta hänseende äfven få citera den utmärkte man, jag nyss nämnde. Antages nu föreliggande lag, torde den dag icke vara aflägsen, då Sverige får anledning beklaga, att von Hartmansdorffs af Riksdagen godkända åsigt, till följd af Kongl. Maj:ts undfallenhet för domkapitlets motstånd, icke lyckades göra sig gällande, då han nemligen föreslog inrättandet af en central öfverstyrelse för åstadkommande af större kontroll öfver de kyrkliga myndigheterna, hvilka nu äro något så när oansvariga. Jag vill icke besvara med citat af von Hartmansdorffs betraktelser i denna sak, de återfinnas i hans motiöner vid 1853—1854 årens riksdag. Hans förslag hade såsom bekant den effekt, att Riksdagen i skrifvelse den 3 November 1854, i den af Hartmansdorff förordade rigtning, uttalade önskligheten af att en centralmyndighet för kyrkliga ärenden måtte inrättas "för vinnande af nödig enhet samt tillsyn och kontroll." Det lär icke hafva fallit ur minnet, hvilket motstånd mot detta förslag reste sig från de kyrkliga myndigheternas sida under herrar biskopars ledning; men om någon i detta afseende skulle vilja friska upp sitt minne, ber jag att få hänvisa honom till det i Svensk Kyrkotidning införda utlåtandet af domkapitlet i Lund, ett utlåtande utan allt tvifvel dikteradt af samma två män, som dikterat den senaste kyrkolagskomiténs förslag.

Den ärade representanten för Karlstad har uttalat den åsigt, att Riksdagen icke bör anse sig vara den, som just har förstånd att bedöma kyrkliga angelägenheter. Jag ber honom dock hafva godheten erinra sig, att de kyrkliga angelägenheterna äro i vårt land på så många punkter sammanblandade med dem, som man med ett oegentligt uttryck benämmer de världsliga, men hvilka jag vill kalla de borgerliga, att Riksdagen väl torde få anses vara i singoda

rätt, om den ej släpper ur sin hand befogenheten att uppdraga grän-
sen mellan kyrklig och borgerlig lag; och derom är nu fråga, i ty
att detta förslag afser utvidgning af kyrkolagsområdet.

Hvad beträffar samma talares yttrande i anledning af de anmär-
ningar man gjort mot förevarande förslag ur den synpunkt att, som hans
ord föllo, i de "nuvarande" domkapitlen icke finnas några jurister, så
ber jag honom komma ihåg, att samma anmärkning drabbar äfven den
tilltänkta organisationen af domkapitlen. Enligt kyrkolagskomiténs
eget förslag skulle icke heller komma att ingå något juridiskt element
i domkapitlens sammansättning; jag förmodar, att sluta af Herr Stats-
ministerns och Chefens för Justitiedepartementet yttrande till stats-
rådsprotokollet, att det antagligen är regeringens mening, att stycke
efter stycke partielt genomföra hela det stora kyrkolagsförslaget.

Samme talare har äfven bedt oss ej förgäta hvad jag för min
del icke tror att någon glömt, nemligen att konsistorierna endast äro
första instans och att det således finnes möjlighet att ett mål der-
ifrån kan komma under en högre lagfaren myndighets pröfning. Om
detta skall ega någon betydelse, kan det endast vara i händelse det
utgör försatsen till en eftersats af följande innehåll: vi kunna gerna
undvara lagfarenhet i alla första instanser. Ty i annat fall återstår
för talaren att bevisa hvarföre det behöfs lagfarenhet i rådstufvurät-
ter och häradsrätter, men ej i konsistorierna.

Jag anhåller slutligen att i min ringhet få inlägga en vördsam
insaga mot hvad för en stund sedan anfördes af Herr Statsministern.
Hans Excellens behagade yttra att man, för att taga i anspråk i viss
rigtning Kammarens dels sympatier, dels antipatier vid behandlingen af
den nu föreliggande frågan, har omrört saker, hvilka icke med den-
samma stå i närmare eller kanske icke i något sammanhang. Härvid
ber jag dock att få anmärka, för det första, att det nu framlagda lag-
förslaget endast utgör en mindre utbruten del af ett större helt, som
i min tanke röjer en viss genomgående princip, hvilken jag för min
del ej tvekat att beteckna med namnet hierarkisk, samt för det andra
att, för såvidt jag rätt fattat Herr Statsministerns eget resonnement i
statsrådsprotokollet, meningen alltid varit att bit för bit genomföra
hvad kyrkolagskomitéen föreslagit.

Hans Excellens har också yttrat att genom detta lagförslag icke
några flera frågor blifvit förlagda till specialdomstol än för när-
varande är fallet. Jag ber om ursäkt att jag i detta afseende fort-
farande är af samma mening som jag uttalade i Lördags. I händelse
— och detta sker genom denna lag — religionsmål förflyttas från
hofrätt till konsistorium, så måste detta innebära en utvidgning af
den konsistoriella domsrätten, så vidt icke det svenska språkets ord
plötsligen mig ovetande fått en annan betydelse än de hittills egt.

Slutligen har Hans Excellens behagat yttra att det ej är något
ovanligt, utan tvärtom något generellt inom vårt samhällsskick, att
embetsmän icke äro underkastade åtal inför underdomstol för embets-
förseelser.

Det är väl bekant att en mängd embetsmän svara för begångna
förbrytelser inför hofrätten, men det kan väl icke falla någon in att

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
sådana mät.
(Forts.)*

Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål,
(Forts.)

beteckna hofrätterna såsom annat än *allmänna* domstolar; och för öfrigt — hvad som för mig är af största vikt — består hofrätt af lagfarne män.

Jag anhåller, Herr Talman, om afslag å den föredragna paragrafen.

Herr Torpadie: Om, Herr Vice Talman, den nu föredragna paragrafen stode enstaka och förelades till pröfning, skulle jag utan tvifvel ej våga framkomma med det yrkande, jag nu gör, nemligen att densamma måtte varda af Kammaren godkänd. Men jag vågar göra denna yrkande just derfore att denna paragraf sammanhänger med hela lagförslaget så nära, att om en paragraf faller, hela förslaget måste falla.

Jag vill ingalunda bestrida vigten af åtskilliga mot paragrafen framställda anmärkningar, men dessa synas mig ändå ej vara af så stor betydelse, att jag för deras skull vill afslå paragrafen. Jag ser i det föreliggande lagförslaget en kodifiering af åtskilliga äldre stadganden, hvilka sinsemellan måhända ej alltid haft det bästa sammanhang. Yrkandet på bifall är emellertid redan förut framställt, och jag skulle ej vågat trotsa följderna af en nyss öfverstånden sjukdom för att taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk några ögonblick, om jag ej blifvit särskildt uppkallad af ett yttrande af vännen Lyttkens, som antog att denna paragraf, om den godkännes, skulle innebära ett band på den fria forskningen. Jag är den förste att medgifva all rätt åt den fria forskningen. Jag är sjelf en fri man och har forskat fritt, men står här såsom ett exempel på att detta dock kan leda till annat resultat. Jag skyr icke alls att bekänna att resultatet för mig varit att jag med bästa öfvertygelse och värme omfattat den evangeliskt-lutherska kyrkans läror i alla stycken. Men då jag säger detta, vill jag ej förgäta en tanke, uttalad af en framstående tysk teolog, som säger att vi, som stå på denna ståndpunkt, icke få döma våra bröder hårdt, hvilka icke dela vår öfvertygelse. Den fria forskningen har sin rätt, men öfver den står dock en rätt, som måste sättas högre på det religiösa området, och det är församlingens rätt. Äfven jag är församlingsmedlem och tror mig kunna tala å församlingens vägnar.

Det är icke individen, som förändrar kyrkans lära, det är kyrkan sjelf, som gör det, och för mig är kyrkan både presten och församlingen samt framförallt församlingsmedlemmarne, ty de äro flere än presterne. Skulle man alltså våga antaga, att en prest, som i följd af sina forskningar har kommit till en annan lära än kyrkan, blott och bart med den fria forskningens rätt skulle ega befogade anspråk på att få framlägga resultaten deraf på prediksstolen? Jag tror att man i sådant fall skulle råka i ganska besynnerliga förhållanden. Tänkom oss en församling med trenne prester, hvilka alla vilja begagna sin rätt att lägga fram resultaten af sina studier. Församlingen skulle måhända i ottesången få åhöra en förkastelse öfver barndopet och i högmessan och aftonsången få ett föredrag af

en annan och en tredje som öfvergått till något annat dissentersamfund.

Huru går det väl då med församlingens rätt? Blevde den måhända icke kränkt? Det måste — jag bekänner det — vara ytterst svårt för presten att komma i ett sådant predikament, men jag kan icke se att icke samma svårigheter förefinnas för hvar och en som tillhör ett visst samfund, hvilket verkar efter bestämda regler till något visst ändamål. Hvad fordrar man då i andra dylika fall af en sådan person? Jo, att han träder tillbaka.

För öfrigt och hvad angår svenska kyrkans rätt, så tror jag mig icke skola af många blifva emotsagd, då jag påstår, att det stora flertalet ännu anser evangelisk-lutherska kyrkan såsom ett gyllene bälte kring gamla Svea, som ännu ser de klara strålarne från alla de diamanter, som smycka detta bälte, och som aldrig förgäter, att det är denna kyrka, i hvars tro våra fäder dött och vi alla uppvuxit och som särskildt för oss, som äro gamla, är så mycket dyrbarare, som det är samma kyrka, till hvars sakrament vi fört våra barn.

Jag tager mig friheten yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Carl Iivarsson: Jag har med tystnad åhört den diskussion, som mellan de föregående talarne förts rörande lagstiftningen uti föreliggande fråga, och jag skulle äfven nu så gjort, derest icke en af kyrkans högste målsmän afgifvit ett yttrande i ämnet, som torde böra tillbakavisas. Det yttrande jag ämnade med några få ord bemöta är nemligen det, att det icke vore lämpligt, att en prest inför tingsmenigheten ställdes till ansvar för de embetsförbrytelser, han kunnat begå. Denna del af hans yttrande är emellertid på ett kraftigt sätt redan af ett par talare tillbakavisad, hvarföre jag i afseende på den kan inskränka mig till återopande af hvad de sagt. Ett och annat af hvad samme kyrkans målsman i öfrigt sagt, kan väl förtjena några ord, äfven det; men jag skall återkomma dertill om en stund. En annan mans yttrande torde förtjena större uppmärksamhet, och jag vill först egnå några ord åt det. Sedan jag begärde ordet har nemligen Hans Excellens Herr Statsministern yttrat sig, och hans yttrande kan gifva anledning att särskildt med afseende derå nämna några ord. Jag tillstår då, att jag icke rätt vet, huru jag skall förstå detta hans yttrande. Jag har nemligen ingen anledning förmoda att Hans Excellens vill göra frågan till en politisk fråga. Ty på lagstiftningens område anser jag det ej vara lämpligt att röra sig i den högre politiken; sådant må ske, då i fråga om ett eller annat anslag olika meningar uppstått emellan regeringen och representationen, och då må gerna någon undfallenhet ega rum, på det att icke konflikter må uppkomma mellan de båda statsmakterna. Men då det gäller lagstiftning, kan jag, som sagdt, icke finna detta lämpligt, och det vore olyckligt om man gäfvade sig in på den vanan att i slika frågor icke hvar och en skulle ega att förfäktas sin särskilda mening. Skulle det åter möjligen vara fråga om att med anledning häraf ställa till en politisk konflikt, då uppstå naturligtvis större betänkligheter, men jag anser likväl dessa betänkligheter icke böra vika för hvars och ens

*Om förbrytelse
af prest och
läga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

mening. Jag kan visserligen finna, att den man, som stod i spetsen för regeringen, då representationsreformen genomfördes och som varit den egentlige upphofsmannen till kyrkomötesförordningen, kan hysa vissa betänkligheter vid att gå långt gent emot hvad kyrkomötet uttalat såsom sin åsigt, och att, då han från många håll fått uppbära mycket klander, han derföre kan anse sig berättigad att hålla igen. Men att icke äfven andra skola få hysa sin mening, kan jag ej gå in på, och min åsigt är, att det ej går an att allt för mycket hålla igen. Då frågan här väl egentligen gäller, hvilken domsrätt domkapitlena skulle ega utöfva, så kan man säga att detta i väsentlig mån sammanhänger med de politiska förändringar, som inträdde i och med den nya riksdagsordningens införande.

Förut hade ridderskapet och adeln sin domsrätt egentligen i hofrätten; men detta har till större delen upphört, så att numera nästan ingenting deraf återstår, utan adelsmännen få åtnöja sig med att dömas af allmänna domstolar, de som andra. Hvad som rör deras egna angelägenheter, såsom en särskild klass betraktade, behandlas af en särskild församling, adelsmötet, men i fråga om domsrätten gäller för dem numera detsamma som för andra medborgare.

Hvad prästerne angår, så medgifver jag visserligen, att deras makt och rättigheter blifvit mycket inskränkta genom kommunallagarna, ehuru detta skedde före representationsförändringen. Syftet med kommunallagarne var enligt mitt förmenande dels att uppfostra folket till sjelfstyrelse, till att sjelft sköta sina angelägenheter inom kommunen, och dels att presten, som ditintills haft det mesta att säga inom församlingen, skulle befrias från de kommunala bestyren och således få minskning i en del af hans makt och myndighet. Jag tror att detta varit välgörande för samhället; och det kommer utan tvifvel att framdeles visa sig ändå mera välgörande. Det är vidare tydligt, att, då presterskapet, såsom sådant, blef uteslutet från representationen, det förlorade än mera makt; men den makt man åt detsamma bibehållit är ännu för stor, ty det har icke allenast fått sig förbehållen de kyrkliga ärendenas behandling på allmänt kyrkomöte, utan har äfven kvar sin egen domstol.

Nu har den ärade talaren från Karlstad behagat säga, att han icke tror att Riksdagen förstår de kyrkliga angelägenheterna så väl som kyrkomötet. Det är visst möjligt att så är i afseende på den högre teologien, men angående en mängd andra ärenden, som röra kyrkolagstiftningen, tror jag, man kan våga det påståendet, att de samma skulle blifva mera ensidigt behandlade, derest kyrkomötet ensamt handlade dem, än då Riksdagen beslutar i ämnet. Ty i Riksdagen finnas personer från alla klasser, hvilket torde få anses mycket godt, då fråga är om att afgöra sådana ärenden, som egentligen äro att hänföra till kyrkolagstiftningen, med uteslutande af den högre teologien. I dessa frågor vågar jag påstå, att Riksdagen, på det hela taget, har bättre insigt, än kyrkomötet, derföre, som sagdt, att Riksdagen är sammansatt af personer från skilda samhällsklasser, som måste antagas medföra en mera mångsidig kännedom än kyrkomötet om behofven inom kyrkolagstiftningens område, då dessa hufvudsak-

ligen röra församlingarne. Det är sant, att den, som utgår från principen, att presten icke är till för församlingens skull, utan tvärtom, han kommer till ett annat resultat, än de som hysa en motsatt åsigt. Men svåriligen lär man numera kunna på allvar hysa en sådan åsigt. Ty det finnes numera ingen politisk ställning, som förlänar presterskapet samma kraft och inflytande i samhället, som det förr hade; och då så är, måste man väl anse att presten är till för församlingen och icke denna för presten. Vid sådant förhållande faller det väl af sig sjelft, att folket, representationen i sin helhet, från församlingens synpunkt är mest lämpligt att stifta lagar som egentligen röra församlingarne sjelfva.

Jag tror således, att hvad den ärade ledamoten yttrade i detta hänseende icke är hållbart.

Hvad nu beträffar den föreliggande frågan särskildt, så får jag tillstå, att jag väl kan finna att genom förslaget antagande man skulle stå ungefär på samma ståndpunkt som förr och att således ingenting skulle förloras genom dess antagande. Men då så lång tid förflutit sedan representationsförändringens genomförande, så kan jag icke neka till, att det är för mig motbjudande att antaga ett förslag, så litet eller intet reformerande som detta. Man hade naturligtvis föreställt sig, åtminstone har jag gjort det, att sedan representationsförändringen väl blifvit genomförd, man skulle så småningom börja att genomföra reformer i flere riktningar, men det har gått sakta, jag tror allt för sakta. Jag kan, som jag nyss sade, förstå, att man kan vilja hålla igen, om man tycker sig märka att det går allt för fort — men jag får säga, att man också kan hålla igen så länge, att det går för sakta, och missnöjet dermed blir icke mindre. Jag erkänner villigt svårigheten af att träffa medelvägen här likasom vid alla andra tillfällen, men det är nödvändigt att försöka dermed äfven på reformernas område.

I afseende å domstolsväsendet tror jag, att den principen bör tillämpas så mycket som möjligt, att, likasom genom representationsförändringen nationen börjat sammansmälta och allt mer och mer skall, som jag hoppas, sammansmälta till ett folk, det äfven är önskligt att alla inom ett visst område, utan afseende å hvad klass de tillhöra, dömas vid samma domstol för förseelser, begångna inom detta område. Konseqvensen af det ena leder till det andra, och jag tror, att en reform i denna riktning bör genomföras ju för desto hellre. Jag hör icke till dem, som önska, att man skall gå alltför fort, ty då inträder lätt en reaktion, men att stå stilla går icke heller an. I tidens anda ligger visserligen något reaktionärt; men låtom oss akta oss därför, ty ett tillbakagående framkallar ofta ett allt för plötsligt framåtskridande, som i sin ordning kan framkalla oro i samhället, och detta är icke heller bra. En lugn utveckling och ett sansadt framåtskridande i vissa riktningar är det enda, som på längden bekommer samhället väl. Eftersträfvä vi det målet, så upphinna vi det också. Om också jag och flera med mig, som nu äro gamla, icke kunna hålla i länge och våra främsta män icke våga taga något stort steg på den banan, så kommer väl ändå icke att finnas brist på yngre män,

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)

hvilka kunna med mera kraft taga det steget. Jag föreställer mig att så kommer att ske, äfven om det skulle dröja några år. Men det är olyckligt, om vi icke snart börja att tänka på nödiga reformer. Man har visserligen sagt, att Riksdagen icke ifrågasatt någon förändring i domstolsväsendet rörande de särskilda inrättningarna, såsom domkapiteln och krigsdomstolarna, och detta må vara sant; men enskilda röster hafva dock ganska allvarsamt låtit höra sig inom representationen i dessa hänseenden. Att dessa röster trängt sig till regeringen, derom är jag förvissad, och jag antager att regeringen mera lyssnat till dem, om hon icke från andra håll blifvit tillbakahållen. Kyrkomötet har, såsom man sett, varit en återhållande makt. Man kan icke neka dertill; och jag befarar att, om kyrkomötet håller i på samma sätt som hittills, det icke är annat att göra än att vidtaga en grundlagsförändring, så att man blir kyrkomötet qvitt. På det kyrkliga området är det nödigt att gifva akt på tidens kraf. Om man ock antager, att en frikyrka är teoretisk riktig, så vill jag icke påstå att den är för ett samhälle den mest passande, ty det är önskligt att hafva en statskyrka. Men för att en statskyrka skall befinna sig väl, måste den hafva utrymme, så att de flesta inom den kunna trivas och finna sig väl. Då kunna tvister undvikas, men icke undvikas de genom att hålla allt för mycket igen; tidsandan kräfver att man äfven på detta område går framåt och varsamt följer med.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan endast tillägga, att den föreliggande paragrafen icke tilltalar mig, enär den ej går i den riktning, att jag anser den värd att antagas. För min del måste jag således rösta mot densamma.

Herr Key: Jag ber om Kammarens öfverseende för det att jag ännu en gång tager till ordet i denna fråga; men jag kan icke afhålla mig derifrån till följd af åtskilliga yttranden, hvilka blifvit fälda under debatten här i dag och som äro af en ganska märklig beskaffenhet.

Hans Excellens Statsministern började sitt anförande dermed, att motståndarne till det förevarande lagförslaget utvecklat "en stor taktisk skicklighet för att af en liten sak göra en stor". Jag beklagar, att Hans Excellens uppfattning är sådan, att ämnet för den meningskiljaktighet, som här kommit till tals, skulle vara en liten sak. För mig är det icke ringa, detta spörsmål om presten skall vara en samhällsmedlem, som alla andra, eller om han alltjemt skall stå qvar i sin medeltidsställning, äfven då man går att stifta nya lagar.

Hans Excellens har äfven behagat säga, att hvad som nu klandras redan förut är stadgad. Låt så vara, men detta är, i fråga om det nya, icke en förtjenst utan en brist. Ja, man kan och man måste måhända finna sig i gamla missförhållanden, så länge dessa bestå; men, när fråga blir om att stifta något nytt, så hvarken kan eller bör man införa och inympa dessa missförhållanden i de nya lagar, hvilkas ändamål och berättigande just måste vara att utesluta det föråldrade samt ersätta detta med tidsenligare samhällsformer.

Vidare beklagar jag, att här vid sidan af ämnet, ja ganska långt derifrån framhållits något, som med den sak hvarom nu är fråga icke har direkt att skaffa, nemligen frågan om vår tro och bekännelse. Det är att gå både för djupt i och för långt ifrån ämnet. Detta är mycket enklare än så, men det är tillräckligt stort. Det är fråga om Riksdagens och Kyrkomötets inbördes maktställning; det är fråga om huruvida det senare skall vara dominerande öfver den förra och öfver församlingarne eller icke, det är frågan om presterskapet skall fortfarande utgöra ett privilegieradt undantag i lagstiftningsväg eller icke, huruvida presterskapet skall fullständigt ingå uti och utgöra en del af det moderna samhället eller fortfarande i viss mån stå kvar såsom en medeltidsinstitution. Detta är frågan.

Om förbrytelse af prest och laga domstol i sådana mål.
(Forts.)

Jag är den ärade talaren på karlstadsbänken tacksam, hvilken rent ut och helt öppet med en, om jag så få säga, ärlig advokatur sagt ifrån hvad han vill. Han talade om att en prest icke bör dragas fram inför en stor tingsmenighet, och ansåg att detta skulle uppväcka förargelse. Detta uttryck har visserligen redan blifvit af flera föregående talare bemött, men äfven jag ber att få upptaga detta märkliga yttrande. Jag medgifver att det skulle väcka en stor förargelse om en prest komme fram inför en tingsmenighet, men måne väl detta är mera förargelseväckande än om han inför en ännu större församlingsmenighet och vid ett ännu högtidligare tillfälle gör sig skyldig till ett sådant beteende, hvarom 10 § talar, der det heter: "finnes prest i embetsutöfning af starka drycker så öfverlastad, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning tydligen kan märkas, att han är drucken; varde afsatt".

Ett ordspråk lyder: de mortuis nil nisi bene — om de döda ej annat än godt. Jag kan dock det oaktadt icke underlåta att här anföra ett exempel från det förflutna, till hvilket jag sjelf varit åsyna vittne. Det fans en pastorsadjunkt — han är länge sedan affiden — en mycket begåfvad man, men som tyvärr var djupt nedsänkt i dryckenskapslasten. Efter husförhörens slut brukade han uppträda såsom pajazzo och spela polskor för den församlade menigheten, och han lär dervid hafva utvecklat en stor fingerfärdighet i att, när det blifvit riktigt livadt, spela fiol på ryggen. Detta hans beteende anmäldes hos domkapitlet, men utan påföljd. Slutligen dog församlingens kyrkoherde. Vid hans begrafning, som dock icke verkställdes af adjunkten, utan af en annan prestman, hvilken blifvit derom anmodad, var adjunkten så öfverlastad, att han under hela ceremonien med de löjligaste åtbörder måste luta sig mot kyrkomuren för att hålla sig uppe, till ett stort spektakel för den församlade menigheten. Då blef han ånyo anmäld hos domkapitlet och fick ändtligen — hvad tro herrarne — jo några månaders suspension.

Jag vågar påstå att bibehållandet af undantagsdomstolar för presterne icke är till presterskapets eget gagn utan tvärtom till dess skada. Om en prest begär en förseelse, låt kyrkan icke hafva mera forskoning med honom än den allmänna lagen har det med alla andra; om han begär ett fel, låt församlingen veta af straffet. I så mycket större ära och heder kommer den aktningvärde presten att hållas.

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol
i sådana mål.
(Forts.)*

Jag nämnde förra gången jag hade ordet att på samma sätt, som i Högsta Domstolen två militära ledamöter adjungeras för militärer rörande mål, kunde två prestmän adjungeras i de civila domstolarne och att för de särskilda undantagsförhållanden, rörande presterna, som möjligen finnas, dessa skulle då vara behörigen tillgodosedda. Jag har icke sedan dess hört något som kunnat rubba min öfvertygelse i detta hänseende.

Den ärade talaren på karlstadsbänken invände visserligen, att jag hade skämtat, då jag yttrat att domkapitlen icke vore företrädesvis kompetenta att döma i dryckenskapsmål. Vilde den ärade talaren verkligen hellre, att jag hade påstått att de vore det? Jag kan försäkra honom att, om det än må hafva legat något skämt i detta mitt yttrande, så låg det äfven deri ett ganska djupt allvar.

Slutligen har talaren på kalmarbänken, min ärade vän här bredvid, slagit in på ett loftal om den svenska kyrkan och kallat henne "ett gyllene bälte besatt med diamanter och fästadt omkring Sveas midja". Jag lemnar osagdt huruvida detta bälte verkligen är allt igenom ett *gyllene* eller om det blott är delvis förgyldt; men hvad jag med visshet vet — för att taga äfven jag en bild — det är att det finnes ett träd, som aldrig vissnar, aldrig murknar, aldrig brytes under århundradenas stormar, detta är korsets träd. Men det oaktadt, eller rättare just därför, vill jag icke vara med om att tälja spånor ur detta träd för att deraf snickra domarebord åt domkapitlen.

Herr Wieselgren: Några yttranden under den pågående diskussionen hafva tvungit mig att åter begära ordet.

En talare på Upsalabänken har, om jag förstått honom rätt, sagt, att lagstiftningen borde eftersträfvä den ståndpunkt, att verldslig domstol hade att döma efter strafflagen och kyrklig domstol efter kyrkolagen, äfvensom att verldslig domstol alldeles icke borde ha att döma efter kyrkolag. Detta yttrande förefaller mig något oklart; ty åtminstone i öfverklagade eller möjligen underställningsmål måste väl verldslig rätt, dit hofrätt ju hörer, vid sina domslut taga i betraktande och grunda sig på kyrkolagens stadganden. För öfrigt förefaller mig hela påståendet nästan obegripligt, ty så länge kyrkolagen är såsom allmän lag gällande, måste väl äfven verldslig domstol, då så behöfves, vara skyldig att beakta densamma.

Samme talare påpekade vidare, att strafflagens 18 Kap. 15 § icke kunde tillämpas emot prest annat än då han visade sig drucken å allmän plats, hvadan någon kollision mellan borgerlig och kyrklig domstol på grund af stadgandena i §§ 10 och 18 icke skulle kunna uppstå. Om det är så, att en presterlig embetsförrättning icke skall kunna ega rum å "allmänt ställe", samt att, om än så vore, presten dervid dock aldrig kan vara drucken, innebära talarens ord visserligen en sauning; men då han tycktes vilja förorda det föreliggande förslaget, särskildt därför, att med detsammes antagande skulle utfyllas den lucka, som med afseende å strafflagens 18:15 nu förefunnes i fråga om bestraffande af prests fylleriförseelser, torde det tillåtas mig erinra Kammaren, det redan nu lagbestämmelser finnas, på

grund af hvilka prest kan dömas för sådana förseelser, äfven om de *icke* begåtts å "väg, gata eller annat allmänt ställe." Förordningen den 16 November 1841 innehåller nemligen uti 2 paragrafen alla nödiga bestämmelser för dylika fall. Detta frångår ju äfven af ingressen till nu förevarande förslag, der det ju heter: "med upphävande af hvad — — — förordningen om fylleri och dryckenskap den 16 November 1841 innehåller, angående ansvar för prest" etc. Då således redan nu tillräckliga bestämmelser för prests ansvar i förevarande hänseende finnas, torde ingenting särskildt i detta stycke vinnas genom antagande af det nu föreliggande förslaget.

Slutligen anmärkte den ärade talaren i anledning af mina tvifvel, huruvida meningen vore, att vittnesmålen vid de i 18 § 1 mom. uppräknade förbrytelser skulle afläggas inför verdslig rätt eller inför domkapitlen, att de vore alldeles obefogade, ity att här vore fråga endast om strafflags-bestämmelser. Så är emellertid icke händelsen; ty bestämmelserna i 18 § tillhöra den *processuella* rättens område. Eller anser verkligen den ärade talaren en föreskrift för viss myndighet att "ransaka och döma", eller ett stadganden om laga forum vara att betrakta såsom strafflagsbestämmelser?

En talare på karlstadsbänken har framdragit lämpligheten af att först bestämma domkapitlens kompetens och sedermera deras sammansättning. Derifrån ledde han sig till nödvändigheten af att antaga det föreliggande förslaget. Eu sådan bevisföring lär väl svårigen godkännas. *Om förslaget är godt*, kan jag visserligen gå in på slutledningen; är det deremot otillfredsställande, så lærer väl icke den omständigheten, att kompetensen genom detsamma blifvit bestämd, innebära tillräcklig anledning för Kammaren att antaga det.

Jag skall icke upptaga tiden med att gendrifva andra försvarsförsök för förslaget. Icke heller skall jag, såsom jag förut haft för sigt, framställa ett ändringsförslag, hvarigenom åtskilliga §§ från första momentet skulle flyttas ned i det tredje, utan nöjer jag mig med att instämma med dem, som yrkat afslag å paragrafen.

Herr Rundgren: Det kan icke nekas, att diskussionen öfver denna § pågått så länge, att man kan önska snart komma till slut dermed. Men då i de närmast föregående yttrandena representanten för Karlstad ofta blifvit interPELLERAD, torde det för mig vara en pligt att upptaga till besvarande något af hvad sålunda yttrats.

Den talare på stockholmsbänken som sist yttrade sig, antydde att jag under diskussionen förliden lördagsafton skulle hafva gjort mig skyldig till att lägga i hans mun ord, hvilka han icke hade yttrat. För de ledamöter af Kammaren, som då icke voro närvarande, torde jag få lemnas den upplysningen, att vid föredragning af § 1 af förslaget, hvilken § handlar om straff för prest, som affaller från den rena evangeliska läran, uppträdde denne ärade talare med ett mycket vildlyftigt yttrande, hvaraf största delen, såsom rigtad emot kyrkolagskomitén, icke hörde till saken. Han ogillade den inskränkning, predikofriheten, enligt denna § skulle lida, men förklarade tillika såsom en brist i lagen, att der saknades hvarje hinder för en prest

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.*
(Forts.)

att tala mot *främmande* trosbekännare. Med anledning deraf yttrade jag, att det förundrade mig att han hyste en sådan ömhet mot de främmande trosbekännarne, under det att han mot bekännare af den egna läran icke hade så mycket uppmärksamhet, att han ville gilla en §, som förbjöde en prest i kyrkan att affalla från dess bekännelse. Om nu detta var origtigt å min sida, d. v. s. om den ärade talaren icke hade bestämdt talat om hvad som står i 1 §, så innebar likväl hans yttrande om votering vid den första paragrafen att han ogillade densamma, och hade jag således full rätt att säga att han icke ville att man skulle tala mot främmande trosbekännare, men deremot gerna lemnade frihet att tala mot sin egen bekännelse.

Den närmast föregående talaren, och äfven andra, hafva upptagit mitt yttrande, att man icke gerna borde önska att presten blefve kallad inför en domstol att höras inför en tingsmenighet, och deraf ledt sig till det resultat, att man genom denna författning ville gifva åt presten en privilegierad ställning. Mitt yttrande i fråga om att icke draga fram presten inför tingsmenigheten måste dock naturligtvis gälla endast i de fall, d. v. s. förbrytelser i embetet, då denna lag talar om domkapitlets domsrätt. Jag har dermed icke afsett att presten skulle vara befriad från att dragas fram för allmän domstol om han begår brott, som ur allmänna lagens synpunkt är straffbart, utan yttrandet afsåg endast sådana frågor, der enligt denna lag domkapitlet har att utöfva tukt mot prester; i sådana anser jag det lämpligt att presten icke drages fram för världslig domstol, utan att saken afgöres i domkapitlet.

Talaren på stockholmsbänken yttrade äfven, att man icke borde antaga det föreliggande förslaget derföre, att derigenom skulle presten komma att dömas af domkapitlets afsättliga ledamöter; tilläggande talaren, att enligt kyrkolagskomiténs förslag en del af domkapitlets ledamöter skola utses genom val och sålunda vara afsättliga. Detta är i sanning ett ganska egendomlig bevisföring. Jag hade föreställt mig, att man bör bedöma frågan efter nu förefintliga förhållanden, och så vidt jag har mig bekant, sitter för närvarande i domkapitlet icke någon enda ledamot, som kan utan efter laga ransakning och dom afsättas. Och hvad som i en framtid kan blifva stadgadt i det hänseendet lär väl bero af Riksdagen, utan hvars bifall ju nu mera icke någon förändring äfven i denna gren af lagstiftningen kan genomföras. Den ärade talaren citerade äfven i frågan ett yttrande af Aug. von Hartmansdorff. Om detta citerande gäller alldeles detsamma som i fråga om en annan värd talares från Göteborg citerande af Angsburgiska bekännelsen. Utan tvifvel vill den ene lika litet erkänna Angsburgiska bekännelsen, som den andre vill erkänna von Hartmansdorff såsom i allmänhet giltiga auktoriteter; men om dessa auktoriteter i någon särskild mindre vigtig punkt lyckas stämna öfverens med de värde talarnes åsigter, då dragas de strax fram. Jag lemnar således derhän, om slikt sätt att argumentera är att skatta synnerligt högt.

Herr Carl Ifvarsson begagnade tillfället att vid behandlingen af denna enkla och på det hela i sjelfva verket icke så särdeles betydelse-

fulla fråga uttala sig om åtskilliga viktiga politiska och sociala ämnen. Deri vill jag nu icke följa honom, då jag anser att man gör klokast i att hålla sig till den fråga som föreligger till afgörande, och icke göra den större än den i sig själf är. Men han fälde under sitt anförande tvenne uttalanden, af hvilka det ena glädde mig, medan det andra gjorde ett motsatt intryck. Å ena sidan yttrade han nemligen, att kyrkomötet icke kan hafva så synnerligen stor betydelse, enär deri vore inrymda hufvudsakligen klerikala element eller eljest sådana, som icke kände församlingarnes behof. Detta glädde mig icke, emedan det icke var sant. Men hvad jag deremot fann mycket glädjande var det uttalande han i sammanhang dermed hade, att Riksdagen, som vore sammansatt af representanter af *olika samhällsklasser*, derigenom vore mera kompetent att bedöma allmänna angelägenheter och äfven de kyrkliga. Ja, den föreställningen har äfven jag och de med mig liktänkande alltid haft, att Riksdagen i sig innesluter representanter af de olika klasserna inom samhället, och att derföre de olika klassernas representanter böra tillerkännas större betydelse vid afgörandet af förekommande frågor. Men förhåller det sig i själfva verket så? Är det verkligen förhållandet, att man lemnar representanter af alla samhällsklasser tillträde till Riksdagens Utskott, som hafva till sin uppgift den förberedande behandlingen af ärendena? Eller är det icke snarare så, att man anser all deras erfarenhet, deras sakkunskap och deras insigter der helt och hållet öfverflödiga? Och har icke den representant, som nyss näst före mig hade ordet, en gång uttryckligen förklaradt, att det är endast han och de med honom liktänkande, som representera svenska folket, och att alla andra alls icke känna dess behof och önsknigar. Det vore i sanning glädjande, om Herr Ifvarsson numera kommit på andra tankar och således anser, att Riksdagens och särskildt Andra Kammarens stora betydelse ligger just deri, att de olika samhällsklasserna der hafva tillfälle att samråda om och göra sina åsigter gällande vid afgörandet af allmänna angelägenheter i mån af de skäl som för dem anföras. För min del har jag aldrig tvekat att bjuda skäl för de åsigter jag hyser.

Samme talare yttrade vidare, att det icke kan vara skäl att antaga ett förslag, som är så litet reformerande, som det nu föreliggande. Det är möjligt, att detta förslag är mycket litet reformerande, men då kan jag icke heller förstå, hvarför det skall stöta på så starkt motstånd. För öfrigt, hvarefter skall väl betydelsen af en reform bedömas? Om man är ense om att i ett visst förhållande, till exempel, såsom nu, i fråga om domkapitlens och de öfriga dömande myndigheternas domsrätt, råder oklarhet, dunkelhet och osäkerhet, månne det då icke är en bättre och större reform att undanröjda denna oklarhet och dunkelhet, än att förklara att, emedan dessa specialdomstolar för kyrkotuktsförhållanden med afseende å presterskapet bibehållas, man icke vill antaga förslaget och således kastar å sido de fördelar, som kunde vinnas genom att erhålla klarhet i saken.

Den ärade ledamoten på hallandsbänken hotade med att, om kyrkomötet icke visade sig mera reformerande än hitintills, det icke torde finnas någon annan utväg än att på grundlagsförändringens väg

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)

göra sig fri från detsamma. Ja, det var just en af de stora betänkligheter, som ur kyrkans synpunkt uttalades icke blott af mig, utan af många andra, då representationsförändringen var å bane, att den trygghet, som lemnades henne för närmaste vården om hennes angelägenheter, genom dennas öfverflyttande från presteståndet på kyrkomötet var otillräcklig. Huru den af talaren antydda grundlagsförändringen skall låta sig verkställa, kan jag emellertid icke inse, och förmodligen icke han heller. Det är nemligen tydligt, att då uti den nuvarande Riksdagen äfven främmande trosbekännare kunna få inträde, Riksdagen icke kan vara lämpligt forum för stiftande af kyrkans lagar. Och detta var ju också ett ibland motiven för kyrkomötets bildande. Då så är förhållandet, huru skall det gå till för Riksdagen att göra sig fri från kyrkomötet? Om en delegation från kyrkans sida måste finnas, hvilken har att yttra sig i kyrkliga frågor och som eger makt att i sådana afgifva sitt veto, skulle det verkligen vara lyckligt, vare sig för staten eller kyrkan, att kyrkomötet betoges sina nuvarande rättigheter? För min del tror jag det icke.

Samme talare upptog slutligen ett yttrande af mig i fråga om de presterliga befordringslagarne och rättigheten att kalla fjerde profpredikant, i hvilket jag till pröfning upptog Utskottets ord, att presten är till för församlingen skull och icke församlingen för prestens. Detta mitt yttrande anfördes af den ärade talaren i den meningen, att jag helt naket skulle hafva sagt, att presten icke är till för församlingens skull. Jag ber derföre att få hänvisa till min förra utveckling i detta hänseende, och vill nu endast erinra derom, att jag sade att presten är till för *församlingarnes* skull, och förklarade detta sålunda, att han — om man nu skall tala om att någon är till för en annans skull — icke är till för en enskild församlings skull, utan för *kyrkans*, det vill säga för hela komplexen af församlingarne inom kyrkan, samt tillade, att det följaktligen icke kan vara riktigt att de strömningar, vare sig i den ena eller andra riktningen, som göra sig gällande inom en speciel församling, äro de bestämmande, utan att det är kyrkan, kyrkans lära och kyrkans organisation, som skola utgöra normen för den enskilde. Deri ligger ock den stora åtskilnaden mellan församlingarne inom kyrkan och de fria församlingarne. I de senare är presten uteslutande till för den enskilda församlingens skull; och i samma ögonblick han icke lärer, hvad församlingen vill att han skall lära, varder han derifrån skild. Men så förhåller det sig icke med presten inom den svenska evangeliska kyrkan.

Härmed tror jag mig hafva upptagit till besvarande det hufvudsakliga af hvad som å den motsatta sidan anförts. Vid sådant förhållande och då jag icke vill, såsom den ärade representanten från Tjust, sluta mitt anförande på ett poetiskt sätt, inskränker jag mig till att helt enkelt och prosaiskt yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Jag begärde ordet egentligen i anledning af ett yttrande af den ärade representanten från Kalmar, hvilken på ett mycket förvrängt sätt återgaf mitt förra anförande. Jag vill icke tro, att han gjorde detta med afsigt, ty dertill har jag för hög tanke

om hans karakter, utan jag antager mycket gerna, att felet ligger hos mig, i det jag måhända uttryckt mig något otydligt. Han påstod, att jag tyckte gilla, att vi antog förslaget, som skulle hafva till följd att opåtaladt skulle få passera sådant, som att under en gudstjenst den ene predikanten under ottesången uppträdde och talade emot döpelsens sakrament och en annan under högmessan talade emot någon af våra andra fundamentalbekännelser och så vidare. Det kan aldrig vara min mening, att sådant borde få passera opåtaladt; utan det är för att få dessa brott bedömda af vederbörande domstol, nemligen Hofrätterna, som jag ifrar för afslag å det föreliggande förslaget. I vår tid gå många och starka strömningar genom vår statskyrka: och detta gäller icke blott det lägre presterskapet utan äfven stiftsstyrelserna, som anse schartaunismen för den enda saliggörande tron, andra åter, som hylla den så kallade ny-evangeliska läran, och åter andra som fasthålla vid den så kallade rena ortodoxa lutherska läran. Om nu ett konsistorium skulle bedöma, huruvida i ett särskildt fall någon schism vore för handen, så skulle säkert ingen ung prestman anses rättrogen, som icke tillhörde den afdelning inom kyrkan, till hvilken hans konsistorium hyllade sig. Det är just af farhåga att konsistorium i sådana fall kan låta mer eller mindre hänföra sig af sin egen öfvertygelse, som jag icke vill lägga en dylik frågas afgörande i dess hand, utan yrkar på att denna dömsrätt fortfarande likasom hitintills må tillhöra rikets Hofrätter. Här äro åberopade åtskilliga auktoriteter af olika bekännelser till bevis derpå, att det kan finnas olika religiösa åsikter inom sjelfva kyrkan; jag får åberopa ännu en auktoritet, nemligen Herr Biskop Rundgren, hvilken i ett anförande inom denna Kammare i anledning af väckt motion angående prestens rätt att bannlysa hvar och en församlingsledamot, som han ansåg icke vara liktänkande med sig, yttrade, "att det vore statskyrkans största prydnad, att den kunde inom sig hysa så många olika tänkande och vara för dem liksom en moder för sina barn". Just med anledning häraf och till följd af svärigheten att uppdraga gränserna för den fria forskningen, är det som jag vill hafva ett lämpligt forum bestämdt. Men aldrig har det varit min mening att det borde vara presten tillåtet att predika hvilka och huru villfarande läror som helst. Och det vore beklagligt om Utskottets förslag är så svagt, att dess försvarare behöfva tillvita sina motståndare dylika åsikter, då de dertill icke hafva gifvit någon anledning.

Jag yrkar fortfarande afslag å paragrafen.

Herr Hedlund: Med anledning af några ord från en af mig högt vördad talares på regeringsbänken läppar, beder jag få nämna, det jag ingalunda velat frikalla chefen för Justitiedepartementet från det ansvar, som drabbar honom med hänsyn till hans del i det nu föreliggande lagförslaget. Jag har endast velat uttala att det undseende, som vid det senaste kyrkomötet visades en mängd högkyrkliga påståenden, när inför detta möte icke från regeringsbänken gafs — så vidt jag kunnat uppdraga — någon sådan varning, som här blifvit ofta upprepad, nemligen om faran för lagstiftningens uppskjutande, i

*Om för brytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)

händelse det framlagda förslaget af kyrkomötet icke i alla delar bifölles — (detta undseende) komme den ledamot af regeringen till last, som vid mötet förde regeringens talan. Att sedermera chefen för Justitiedepartementet i sin nitälskan för att åstadkomma åtminstone någon rättelse i de rådande missförhållandena föredrog att adoptera kyrkomötets ändringar framför lagstiftningens uppskjutande, finner jag lätt förklarligt och har alltså ej kunnat räkna honom eller den närvarande regeringen i dess helhet detta till klander. Men har jag häri misstagit mig, så är detta misstag lätt rättadt; och jag skall då ej underlåta att göra mig den oväntade tillrättavisningen till godo. Dock skulle jag gerna vilja få i detta afseende från chefen för Justitiedepartementet skilja Hans Exellens Herr Statsministern, men skulle jag äfven häri begå ett misstag, så måste jag väl, ehuru ej utan missmod, göra mig äfven en möjlig rättelse i det fallet till godo.

Herr Carl Ifvarsson: Jag beklagar, att jag icke var inne i Kammaren, då Herr Rundgren började sitt senaste anförande, och att jag följaktligen icke är i tillfälle att upptaga till besvarande alla hans anmärkningar mot mitt förra yttrande. Jag kom dock tillräckligt tidigt för att höra, att han sade sig icke hafva reda på, samt trodde mig icke heller veta, huru man skulle bära sig åt för att afskaffa kyrkomötet, i händelse sådant skulle behövas. Och jag får med anledning deraf upplysa honom, att blott Kongl. Maj:t och Riksdagen blifva derom ense, låter den saken sig ganska lätt göra utan kyrkomötets hörande. Jag har icke sagt, att jag önskar att kyrkomötet skall sköta sig så dåligt, att en sådan åtgärd blifver nödvändig. Men i händelse det förblifver så konservativt, att dess verksamhet länder staten till men, så kan det blifva nödvändigt att afskaffa detsamma. Och jag befarar att det en vacker dag går derhän.

Herr Torpadie: Jag är Herr Lyttkens särdeles tacksam därför, att han sade sig ej vilja påstå, det jag med afsigt förvidit hans yttrande — och jag hoppas mig ej behöfva försäkra honom att, om, såsom det vill synas, jag missförstått honom, sådant skett fullkomligt ofrivilligt — men jag skulle varit honom ännu tacksammare om *han*, å sin sida, icke lagt ord i *min* mun, dem jag icke vet mig hafva uttalat. Jag gör visserligen icke uttalande på att vara någon skarp tänkare, ej eller någon stor jurist, men så redigt kan jag dock tänka och så mycket känner jag af "jura", att jag ej gerna kunnat påstå, att ett afslag å den föredragna paragrafen skulle framkalla de betänkliga missförhållanden, jag omnämnde. Jag anknöt endast till Herr Lyttkens' yttrande om den fria forskningens rätt några allmänna reflexioner, belysta af ett exempel. Att på något sätt antasta Herr Lyttkens har aldrig kunnat falla mig in, dertill hyser jag för honom allt för upprigtig högaktning äfvensom allt för varm vänskap.

Herr Sjöberg: Herr Talman! Jag anhåller om benägen tillgift för, att jag vid detta tillfälle, då öfverläggningen synes vara nära sitt slut, tagit mig friheten begära ordet. Jag anser mig likväl med

anledning af ett och annat, som förekommit under denna öfverläggning, böra göra en och annan liten erinran till den kraft och verkan den hafva kan, måhända äfven som ett slags reservation på förhand.

Under diskussionen förliden lördag, äfvensom i dag, har man med ett visst eftertryck sökt framhålla vigten af de fördelar, som skulle vinnas genom antagande af såväl detta förslag som det föregående, hvars öde då afgjordes, och att således icke genom afslag å en enda del af förslaget äfventyra, att det hela ginge om intet. Visserligen är äfven jag benägen att icke underskatta ett sådant betraktelsesätt, men jag anser det likväl icke vara af den öfvervägande betydendet, att alla anmärkningar, som kunna göras mot förslaget måste på denna grund gifva vika. Man har litet emellan under öfverläggningen i detta viktiga ärende hört, att man icke kan komma längre; kyrkomötet har gått så långt i eftergifter det kunnat; man får icke äfventyra att för en obegränsad framtid stå på samma punkt, utan man måste gifva efter, helt enkelt derföre, att kyrkomötet icke gifvit efter och så vidare. Ett sådant sätt att se saken torde dock innebära en viss våda, så mycket mera som vi böra besinna, att vi nu stå färdige att taga de första fjäten på en ny lagstiftningsväg eller, med andra ord, att börja det arbete, hvarutur skall framgå resultatet af Konungens, Riksdagens och kyrkomötets gemensamma åtgärder och beslut. Kan man med fog begära, att vi redan nu skola gifva ett sådant exempel af undergifvenhet, för att icke detta sedermera skall för all framtid åberopas som prejudikat, i samma mån den kyrkliga lagstiftningen i någon riktning skall föras framåt. Det förefaller mig vara väl mycket begärddt, men kan dock i viss mån vara berättigadt, då det gäller mera formella frågor, som icke beröra någon princip. Men detta kan väl icke sägas här vara fallet. Den nu föreliggande frågan synes mig beröra en ganska viktig princip, och denna princip har också af flere föregående talare blifvit framhållen.

Jag har efter måttet af min förmåga sökt verka derhän, att den så kallade administrativa domsrätten måtte öfverflyttas till de allmänna domstolarne; men det har icke lyckats, oaktadt det åtminstone inom denna Kammare icke sagnats brist på sympatier för en sådan reform. Denna brist har deremot funnits på andra håll, der man likväl understundom med en viss styrka framhållit den svåra börda, som handläggandet af dessa mål medför.

Jag anser således, att principen af särskild domsrätt och särskilda domstolar icke bör ytterligare befästas genom antagandet af detta förslag.

Dessutom, mine herrar, kvarstår för mig en ganska stor betänklighet emot förslaget i ett annat afseende. Jag anser nemligen frågan om särskilda ansvarsbestämningar för presters förbrytelser vara i sakens närvarande skick för tidigt väckt; ty den eger ett obestriddigt samband med frågan om orduandet af rättegångssättet vid domkapitlen, hvilken fråga åter ännu står på dagordningen. Innan denna senare reform hunnit komma till stånd, synes det mig vara synnerligen betänkligt att ingå på detta förslag. Deri ligger, mine herrar, en

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.
(Forts.)*

*Om förbrytelse
af prest och
laga domstol i
sådana mål.*

(Forts.)

af de orsaker, som göra att jag vid en blifvande omröstning, derest en sådan i frågakommer, ämnar med min röst följa deras mening, som icke godkänna det föreliggande förslaget.

Herr Thomasson: Jag vill icke förlänga diskussionen; men då jag, i likhet med Lag-Utskottets öfrige ledamöter inom denna Kammare, tillstyrkt Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, utan att flere än en af dem uppträdt till försvar för Utskottets betänkande emot de anmärkningar, som blifvit under diskussionen framställda, och man möjligen deraf skulle kunna draga den slutsats, att de öfrige öfvergifvit sin ståndpunkt i frågan, så har jag ansett det vara min pligt att gifva till känna, att, åtminstone hvad mig beträffar, så icke är förhållandet.

Jag skall icke vidare vid denna framskridna timme inlåta mig på något ytterligare försvar för förslaget, men ber blott att få taga fasta på ett uttryck af en talare på hallandsbänken, herr Carl Ifvarsson, hvars ord väger så tungt i denna Kammare. Han anmärkte hufvudsakligen mot förslaget, att det icke innefattar något synnerligt stort framsteg, men medgaf dock att *något* steg framåt var taget, och delade således icke åtskilliga andra motståndares påstående, att förslaget gick i en reaktionär rigtning. Förslaget ger sig emellertid icke ut för att vara reformerande — jag ber att derpå få fästa uppmärksamhet — utan har endast till syfte att bringa reda i det kaos, som för närvarande förefinnes i fråga om domkapitlens domsrätt; det uppdrager gränsen för denna domsrätt gent emot de världsliga domstolarne. Det lägger denna gräns på en fast och tydlig princip, den principen att domkapitlet tillerkännes domsrätt öfver sådana af prest begångna förbrytelser, som störa kyrkans ordning, men att deremot sådana af prest begångna förbrytelser, hvilka mera äro rigtade mot statens rättsordning, höra under världslig domstol.

Då sålunda det föreliggande förslaget fyller sin uppgift, anhåller jag att få förena mig med dem, som till detsamma yrkat bifall.

Häruti instämde Herr *Smedberg*.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på godkännande af förevarande paragraf som äfven på densammas förkastande; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering begärdes, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anlogs:

Den, som bifaller 18 § i det af Kongl. Maj:t framställda och af Lag-Utskottet i 2:dra punkten af utlåtandet N:o 4 tillstyrkta förslag till förordning, angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren afslagit omförmälda §.

Voteringen försiggick samt visade 69 Ja mot 109 Nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med nej-propositionen.

§§ 19 och 20.

Godkändes.

Efter föredragning af förordningsförslagets *rubrik* och *ingress*, yttrade

Herr Wieselgren: Jag ber att få yrka afslag på den föredragna ingressen.

Vidare anfördes ej. Enligt Herr Wieselgrens yrkande, afslog Kammaren nu ifrågavarande delar af förordningsförslaget.

Beträffande slutligen det af Kongl. Maj:t framlagda förslag till förordning angående tillägg till 25 kap. strafflagen, hvars antagande Utskottet jemväl i förevarande punkt tillstyrkt, anförde

Herr Thomasson: Jag skall med anledning af den utgång omröstningen om det senast föredragna lagförslaget erhö, tillåta mig att yrka afslag på detta förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef förordningsförslaget i sin helhet förkastadt.

Punkten 3 uti Lag-Utskottets omförmälda, under föredragning varande utlåtande N:o 4.

Bifölls.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 6), angående ändring af Kongl. Maj:ts förnyade resereglemente af den 10 November 1865.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.